

84(25) К.р. 7-5
Лайпанланы

Билал

карточка
4

Дунья СЕЙИРЛИГИ

Лайпанланы
Билал

Дуня сейирлиги

Назму джийым
(1974 — 1984)

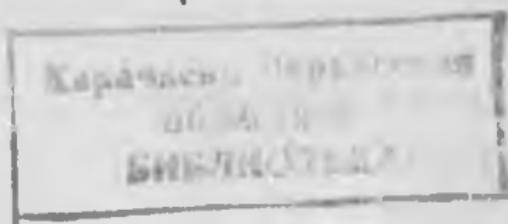

Ставрополь китаб басманы
Къарачай-Черкес бѣлюмю
Черкесск 1990

84 (2-карач.) 7—5
Л 18

Китабны тыш суратын
СИРОТИНА В. В. салгъанды.

Кар: 4211

Лайпанов Б. А. Чудо вселенной. Ставропольское книжное издательство, Карачаево-Черкесское отделение, 1990. — 104с.

Данный сборник — не первая книга поэта. Раздумья о Родине и судьбах людей, красота родной природы и трудные созидательные будни открывают читателю своеобразие и неповторимость горного края.

84 (2 карач.) 7—5

Л $\frac{4702280200-79}{M 159(03)-89}$ 68—90

ISBN 5—7644—0285—9

© Ставрополь китаб басманы
Къарачай-Черкес бѐлюмю, 1990

КЕБЛЕДЕН КЪАЛГЪАНДЫ ДУНИЯ

Кёбледен къалгъанды дуня
Шукур, бизден да къаллыкъды.
Аны эсенлиги ючюн кюрешген,
Шохум, ма биз да къаллыкъбыз

Кёкге баргъан тереклени
Джерде тамырлары кибик.
Нарт тамырларыбызны кючлеринден
Болалгъан эдик биз да мийик.

Тамырларыбыз болгъан Джерге,
Бутакъларыбыз джайылгъан кёкге
Заманында сагъаялсакъ,
Джашауну сагълаялсакъ,
Ёлюм джокъду, джокъду бизге.

АЛАМНЫ УЛЛУЛУГЪУ

Аламны уллулугъу,
Адамны бурхулугъу...
О насыб, къайдаса сен?!
Бир джулдузча — кёзлеуде,
Бир джулдузча, кёзледен
Къарайса сен.

Джазыуну тишлилиги,
Адамны кишилигин

Сынайса сен.
Къууана, къыйнала джанынг,
Джашарса, джер Адамы, —
Сынмазса сен.

БЕРИЛСЕ ЭДИ ФАХМУ

Берилсе эди фахму...
Кёкде Къой Джолда, сабыр атлай,
Мен Джерге окъурча назму,
Боракъ атым да джулдузлада отлай.

Берилсе эди меннге фахму...
Гитараны тагъыб джангы Айны къашына,
Керкер эдим керамат назму
Джерде биринчи поэтни сын ташына.
(Сынын да джонар эдим джулдуздан)

Хоу, Кёкде Къой Джолда этилген назмуму да
Кёлеккеси джерде къой джоллагъа тюшер эди.
Борагъым да кёкде джулдузладан
Джерде атлагъа къараб кишнер эди.

Берилсе эди фахму хар кимге да, берилсе эди,
Бу ариулукъну сакълар, къатлар джанындан...
Джер — бютеу Аламны ёхтемлиги,
Сениге къоркъуу къалай тюшеди Адамдан?

МЕН — ДЖАШАУНУ ДЖАНЫНДАМА

Кийик адамны къыйын болгъанды джашауу
Дейдиле. Менникимиди да тынч?
Аланъкы кюрешни аяты болуб,
Бизники болгъанча тыныч.

Мен да джулдузгъа тюл, ташха абынама,
Джашар ючюн керекме тырнакъларгъа.
Кийик адамла джаныуарла бла кюрешген
эселе.
Мен а керекме кесими амандан сакъларгъа.

Къайсы ёмюрдю да кийик, къыйын?
Адам кийикликден айырылыргъа кюрешген
ёмюрю.
Адамдан адамгъа, кийикге да къоркъуу
тюшген ёмюрю,
Ахырзаман сауутдан джашауну къорууларгъа
тюшген ёмюрю?

Абынган ташына табынган кийик адам,
Сени аллынгда айыблыма мен.
Кёкден джулдузча, тамбладан къарагъан
мийик адам.
Сени аллынгда уялама мен.

Бизни ёмюр —
Джерден джулдузгъа тартылгъан кёпюр.
Лююлдей эсенг да, юзюлме, кёлтюр
Къайгъыла ауурлугъун. Къайгъыла кетерле...
Сенсе --- сыйрат кёпюр. Игиле ётерле,
Джашау этерле.

...Кюннге, отха да джылынама.
Кёкге, джерге да табынама.
Мен — джашауну джанындама.

КЪАЙСЫДЫ ДА ДЕУ?

Чыкъмагъан джаны,
Чыныкъмагъан саны,
Дедиле. Ёзге аны ючюн

Аны джюгюн алмады киши,
Кеси этди кесини ишин.

Къайсыды да деу:
Уллу сууму, гитче сууму?
Тенгизге рахат, базыб джетгенми,
Ахырат азабын сынаб джетгенми.
Къайсыды да деу?

ХИРОСИМА ТЮШ ТЮЛДЮ

Къалалепеледе атылгъан садакъ
Тохтатмайды кесини учууун.
Ахырзаманга джетеди учу.
Тулпар тирейди анга кёкюрегин,
Ол а тешиб аны джюрегин
Барады, сызгъырыб ачы.
Къутулмазса къачыб.

Джуртунгу ташлаб аумазса таудан,
Джалыныб да къалмазса джаудан.
Садакъ — Къара Кюнню къара таягъы
Мен а барама сыртны,
Сыртыма кёлтюрюб джулдузлу кёкню,
Къучакъгъа джыйыб гюллерин джерни.
Тылпыуум кебдире чыкъны.

Алайына тиеди садакъ —
Гюлле буруладыла кюлге,
Джулдузла батадыла кёлге,
«Ахырзаман» келеди джерге.

...Уянама къара тер басыб.
Къарайма кёз алмай Айгъа.
Тюшден къоркъгъан тюлмюдю джазыкъ?
Хиросима тюш тюлдю, айхай!..

ДЖАЗЫУ ДЖАРСЫУ БЕРСЕ ДА...

Джазыу джарсыу берсе да,
Эрни эталмаз гырмык.
Къан тегюлген джерге да,
Джашил чыгъады кырдык.

Чексиз джулдузлу кек, сен,
Сыйыналдың джюрекге.
Джаным санымдан кетсе,
Кетер джулдузлу кекге.

Санланы тарлыгъындан
Бу кекню кенглигине,
Термиле да болур джан...
Ол кюнню келлигине

Мен а болалмам разы...
Къышхы чепкенин джыртыб
Тыкъ ёшюнлери джазы
Чыкыгъандыла, кыалтырай.

Насыблыма о кыалай,
Джашил дуннягъа кыарай.
Алай.
Элия чартлаб урду да.

Кыаяны кыаны кыачды.
Менде адам джюреги
Ол затха турду кыаршчы.

Аны бла кыалса уа...
Кыаядан таш юзюлюб.
Тар джолда джаш атлыны
Кыойду джашауун юзюб.

Ачы кычырыкъ этиб.
Кыолундан элияны

От кѡамчисин сыдырдым,
Кѡутхаралдым дуняны...

Ой кѡууанчым, кѡууанчым
Кѡзбау киби кѡрѡндѡнг:
Адам ол кѡамчи бла
Башха адамгѡа керилди.

Ма ол заманда болду
Башым керти да хайран:
Ким кѡутхаралыр джерни,
Адамны да кѡайгѡыдан?

Джангыз да адам кесн,
Аны оюму, эси...

Джазыу джарсыу берсе да,
Эрни эталмаз гырмык
Элия чартлай кѡкде,
Еседи джерде кырдык.

МАХТАУ АДАМГѡА

Ах игиди, ах кѡалай игиди,
Джашлыкѡ меннге кѡанатын джая.
Ой мийикди, ой кѡалай мийикди
Умутларым кѡонуучу кѡая.

Ах игиди, ах кѡалай игиди.
Кѡбге тюл эсе да,
Дуняны кѡргеним.
Ой игиди, ой кѡалай игиди,
Джазгѡы кѡнбетни кѡгергени.

Бир ариу кызыны кѳрген да,
Кызыны ариулугъун бир кѳрген да
Насыбды кыайдан кыайры баргъан.
Дуниягъа сакъатсыз туугъан,
Адамлача джашаб тургъан
Джетмез затды дуня багъа.

Адамлача, адамла ичинде
Кыыйынлыкъда, зауукълукъда да
Халкыны халы ишингде, ичингде,
Ахыр кюнюнгде, саулукъда да.

Энди иги билдим насыбны.
Насыб — дунягъа туугъаным.
Игиликге тырмаша, кыулана.
Адамны кыууандыра, кыууана
Мийнклеге кыараб тургъаным.

Ай кыарыусузду, кыалай кыарыусузду,
Кюн булутха кирсе кѳлюне кирген.
Эй насыбсызды, кыалай насыбсызды,
Кѳрюрюн кѳрмей кѳрюне кирген.

Кетсем келмезлигим биле,
Энди тилейме кѳбюне:
Этерин этмей, чегерин чекмей.
Адам кирмесин кѳрюне.

Кыыйынлыкъ джокъ Адам буюмезлик,
Тенгиз джокъ Адам ѳтмезлик,
Джулдуз джокъ Адам джетмезлик.
Махтау Адамгъа!

Адамны уллулугъуна чек джокъ.
Адамны анг кыюне, фахмусуна чек джокъ,
Адам Адамны иеси боллугъуна ишек джокъ.
Махтау Адамгъа!

КЪЫЙЫН БОЛСА ДА АРИУДУ

Джюрегими кычырыгъын кёкюрегим
къайтарады.

Къабыргъаларым къайтарадыла.
Ичлеринден кюйючюле,
Ай медет, алгъа къартаядыла.

Ачыр зат а азмыды адамгъа...
Ачыр кёзююнде ачымай,
Ачымаз кёзююнде ачыгъаннга.
Адамлыкъ гюллери ачылмай.

Дуняда джашаб баргъаннга
Не этгин, бир айт, ачымай.
Не да гюнахсыз ачыса,
Ачырыкъ адам ачымай.

Ачыр зат азмыды дуняда...
Ёзге кыууаныр зат кёбдю андан.
Къыйын болса да ариуду,
Ёр джол адам улу баргъан.

КЪАРТ

Джаз таба буруб ёхтем бетин
Къыш кюн къарт олтурады арбазда.
Узунлугъу юч джыйырма джыл болгъан
Бир атлам бизни арабызда.

Тереклени къар кючлегенча,
Кёреме аны сагъыш кючлегенин,
Алай а эшиталмайма ол эшитгенча,
Джаралы атны кишнегенин.

Уллу бычакъланы таукел ойната,
Атлы аскер ётеди джюреги бла.
Ол да анда бир къызыл аскерчи
Барады толу уруш кереги бла.

...Къайытханды туугъан элине
Ачы сермешде болуб джаралы.
Джаралы болсанг да тюлсе джарлы:
Артха турмадынг керек кюнде.

Граждан къазауат бошалгъан кёзюю...
Ёгюзле. Къаладжюк. Сабан берекети.
Былай джумуб ачхынчыннга кёзню
Ол бары да къайры бериб кетди.

Къыркъ биринчи... аууур кюнде, айла.
Талай джылны баргъан къазауат.
Сакъат болуб къайытдым... Бюгюн
Джарашыб къалай иги къар джауад.

Сагъыш этеди ашыкъмай къарт:
Къутулалмайбыз уруш къайгъыдан.
Атом дейле, юйюне джылау дейле,
Къыркъ бешинчиде да аз эди къайытхан.

Минг тогъузджюзюнчю джыл туугъанды
ол —

Темир тёлюню бир аждагъаны.
Гулоч таягъы бла заманны чучхуй,
Эсге тюшюреди — джокъ алджагъаны.

Керти да темир тёлю — бу тёлю,
Былада нартлада чакълы бир чыдам.
Адам ийнамаз къыйынлыкъладан ётюб.
Дагъыда кюледиле, этедиле чам.

Къарт олтурады. Къар тютюнлейди
Аны гымыш джюлюннген башында.

«А киши, не этесе, юйге кел!, — дейди
Сатанай амма, анга къайгыра.

Узакъ ёмюрню, къыйын ёмюрню
Ариу джашагъан ариу адамла,
Тёрдесиз бизде, юлгюсюз бизге
Хар бир атламда, хар бир атламда.

Акъ джолну барама кетиб,
Керти бир уллу къууанчха джолугъуб.
Джюрегимде ма ол къартны бетн.
Берекети огъурлулугъу...

УРУШ ТЮЗЮНДЕ

Елеме уруш тюзюнде...

Да ёлген къуру меннгеми тёредн?

Алай а, бир сёз айтала эсегиз да,

ана тилимде

Айтыгъыз, эшитирим келеди.

Суу тамчыча джангыз бир сёз, бир сёз,

Эгечим, кюрешме, болур болгъанды.

Ол а суйрейди, тёз, дейди, тёз,

Энди... бир... кесекчик къалгъанды.

Алайына, окъ тийди анга да,

Ай, къарнашым деб, юсюме ауду.

Ай, къарнашым, — деб кычырды ана

тилимде

О-оо!!!

Къалай дуккулларем аны ургъан джауну.

Ай намыслы таулу эгечим,
Къаллай ачы болумда танышдыкъ.
Джюрек къаныбыз бир-бирин ба эте,
Джурт ючюн джуртдан кенге къарышдыкъ.

БУРУНДАН АЙТЫУ НЕ ДА ШАРКЪ ТАУРУХ

Фыргъауун ёзенни башын джабдырыб,
Мен — Тейри, кёк ишлетдим дегенди.
Сора джонгюрдетиб, от чакъдырыб,
Табыныгъыз элияма дегенди.

Тамада къауумну, эсли къауумну,
Аны фыргъауунлугъун билген къауумну
Тутханды да къурутханды.
Къара халкъны санамай чёбге,
Кеси ишлетген алдауукъ кёкден
Ауаз бериб къоркъутуб тургъанды.

Алай а бир, кюн керти элия
Урду да, фыргъауун тёнгерек тюшдю.
Энтда шагъат болду дуня:
Эл ашагъан эмегенден эл кючлю!

ДЖАШЧЫКЪНЫ КЪУУАНЧЫ

Къызчыкъны джайгъы чепкенинден
Тыкъ ёшюнлери билинген кибик,
Тыкъ кюлтеледе акъ сют билине,
Джаннет Боракъны белинде кибик,
Джашчыкъ келеди эшекде
«Чу, хомух», — дей да кёл эте.

Бал чибинни артмакъларыча
Джер бал ийис эте, кюлтеле.
Эл кёрюннгенлей а хамхотдан,
Эшек созуб, джарыкъ окъур да.
Кёнденен джолну джёбелер
Джюгю дженгилирекча болур да.

Езенден а джашауну ауазын —
Адам ауазын келтире аяз:
— Бузоу анасын эмди да кетди, —
Чыгъар ингичге тиширыу ауаз.

— А марджа, акъыртын сюр къойланы,
— Бугъаны мюйюзюне илинирсе, эсле.
Не къой манграгъан уятыр къаяланы.
Не аджир къаяланы кишнете кишнер.

Ол ауазлагъа кымылдай келирле,
Кюлтеледен аз-буз кёрюне эшек къулакъла...
...Не эсе да къысха-къысха барама
Сабнийлигиме, элимеча къонакъгъа.

Поэзияны къаллай атына минсем да,
Езенден Гъаршха джайылыб къулачым.
Джайны эшекге кюлтелеб келген
Джашчыкъны къууанчына джетмез

къууанчым

ЕЗЕН

Езен — Нартны джарылгъан джюрегн...
Барама джюрекни бошлаб джюгенин
Езен суу — сагъыш, нартны джюрегин тешген.

КЪАРАЧАЙ

Биринчи кере кѳргенча къарайма,
Айырыла тебрегенча къарайма алай.
Ѳхтем, Ѳтгюр, ариу бетинге
Кѳб къыйынлыкъ кѳрген Къарачай.

Не этерикди — келген кетерикди,
Кѳмюллюкдю чексиз къарангыгъа.
Андан болур бирде кѳрюннгени
Мыдахлыкъ, тансыкълыкъ да сауну
къарамында.

...Барама тар ѳзенни ичин,
Къычырыб джырларым, джыларым келе.
Къаяланы джыйрыкъ бетлерин
Ба этиб, сыларым келе.

Мен, мында, мийик къая ранлада
Ѳлюклеге тюртюлюб къалдым.
Къаялагъа сынлагъача къарагъанымда,
Сын болдум, тюрлене къаным.

Озгъан джангурла да джибитедиле мени.
Поэтни сакълар джамчы къайда аладан.
Къыйынлыкъладан сакълагъан бир джамчы
билсем,

Джерге терк джаярем аны тауладан.

Артыкълыкъ, къатылыкъ кѳб кѳре келген,
Алай а билмеген терсликге бююле,
Халкъым, нечик къууанама мен
Берекетден толу бююнюнге.

Къууанчым ѳзенни башы бла барады.
Джайыла башха ѳзенлеге.
Таулача уллу къууанч барды
Джуртум, халкъым дей билгенлеге.

Багъыр улуну абдез къумгъанындан
Абдез алыб, алай киреме
Поэзияны намазлыгъына.
Сора адам дунясын кёреме,
Ийнанама обурлугъуна.

Сора джашил дуняны кёреме,
Елюмсюзлюгюне базама аны.
Къайгъыны, къарныча, бир жары кюрейме,
Джазама назмуланы.

Сора джюрекден чачыла башлайды
Сагъышны басыннганы.
Джуртсузла джуртларын табарла,
Насыбсызла — насыбларын.

Къыйынлыкъ къатланмаз, къайтмаз,
Къууанч къатланыр, къайытыр.
Аман айтханны эл айтмаз,
Иги киши айтханча болур.

МУХАДЖИРЛИКДЕН КЪАЙЫТХАН КЪАРТНЫ ХАПАРЫ

Джолдабыз. Барабыз алгъа,
Мангылайладан тузлу тер агъа.
Биз джабхан эшик джаннет эшиги тюлдю.
Джуртха къайтыргъа излемеген эркиши
тюлдю.

Джол азыгъы боллукъ эсек да,
Адам джазыгъы боллукъ эсек да,
Барлыкъбыз алгъа, ары. Анда
Керти шыйыхла — Кавказ тауларыбыз,
Сабийлигибизча таза сууларыбыз.
Барабыз алгъа къарагъанлай джут.

Анда халкъыбыз, атыбыз. Джурт.
Джашаргъа буюрулмаса, ёлюрге буюрулур.
Юсюбюзге джуртну топрагъы къуюлур.
Насыблыны тюню да, тюшю да,
Насыб юлюшю, топракъ юлюшю да
Халкъдача болур, джуртунда болур.
Кетдик ары, хайда кетдик, тур.

Суу да къайтады туугъан таууна,
Къайта эсе да булут бетли.
Джуртсузлукъ джетмесин таб
къанлы джауума,
Сынадыкъ аны итлик джетиб.

Энди биз тауланы къоюб кетгенден
Таула алгъа бизни къоюб кетерле.
Толуудан а толгъанла имбашлада
Сууаб, гюнах джазылгъан дефтерле.

Сыйлы топракъ — ол муслиман топракъ тюл,
Файгъамбарны аягъы джетген.
Сыйлы топракъ ол — ата-бабаланы Джурту,
Ала бизге аманат этген.

Адам джуртунда къалыргъа керекди,
Къала эсе да урушда сынган бычакъча.
Не да ташлы джоллада ашалыб
Атны аягъындан тюшген насыб налча.

Джуртларын табхан насыблыланы
Насыблары мийик болсун, таулача.
Энди джуртха къайыталмазлыкълагъа
Не бла болушалайыкъ ансы?

ГЫРТЧЫ АДАМЛА

Хар атламымда абыныб ташына
Бурнуму бузарыкъ эсем да,
Амалын табыб элимден тышына
Бир атлам да этмем.

Мында сууну ичеме чыкъгъан джеринден,
Сютню акъгъанын кёреме ийнек
джелнинден,
Халал къурманлыкъ этеме къойну бойнун
кесиб,
Кырдыкга, джулдузгъа да джууукъ болама
кесим.
Мында къаты бла озсанг амма да турады
ёрге,
Мында къызгъа къарасанг, къыз къарайды
джерге.

Суу десенг, айран берирле.
Адамны сыйын чынындан тюл,
Джылындан, адамлыгъындан кёрюрле.

Намысдан кёбюрек, аджалдан азыракъ
Къоркъарла эли къызы, джашы.
Къыйынлыкъда къалмазла абызыраб,
Къууанча да къутуруб, шашыб.

Мында эм уллу бедншлик, шарайыб —
Баш джанлатыу, ишлемей туруу.
Мында къартла джашлавы тюшюндюрген
Дерс бирди — халал урунуу.

Кийикле къыйналыб джюрюген джерледе
Бичен ишлеген таулу адамла,
Таулача чыдаб ургъан джеллеге,
Хайт деген гыртчы адамла.

Насыб излей чачылыб кетмей,
«Насыб — аталаны джерн», —
Дегенигиз ючюн, кълумдан келсе,
Кълояр эдим сизге ёлюмсюзлюк бернб.

Ийманыдан чыгъыу дин ахлусуна
Кълалай кёрюннюк эсе, алай
Кёрюне келди таулу адамгъа
Джуртун ташлау, тилин унутуу.

Халкългъа белгили Кълалай улу Аппа
«Бисмилля» дер орнуна, «Къларачай»
Деучю эди, дейдиле кълартла,
Эркишилиги бар эди кълалай.

Кюн, бар халкъланы барын тенг джылыт,
Хар терезеден игилик бла къларачы, Ай.
Ахыр кюн да мен кълыйналмай кетерме
Ёсюмлюдю, ёлюмсюздю Къларачай!...

ДЖЕРИМ ДЖЮРЕГИМДЕ

Мени джюрегим ушайды ёзеннге.
Ёзен — суу ахырзамандан кълалгъан
кълыйкългъа.

Кълабыргъларын кълаяла тешиб,
Кырдык кълозлаб... чаууллу кюнбет
джайлыкълз.

Ёзге кълыйкълны бурну, чексизликге къларай,
Дайым джалайды тенгизни тузлу сууун.
Кълыйкълны Кълбасы, дуасы да — тенгиз,
Суусуз — ол джагългъа атылгъан чабакъл.

Мени джюрегим — кълыйкългъа ушаш ёзен,
Кёлтюрюллюкме — кюнбетле къланатларым.

Ахырзаманлагъа тубей да хорлай келген
Езен, тенгизгеча, киреди джюрегиме.

Къайыкъгъа, тенгизге да ушайды джюрегим,
Нарт сёзле — ана тилими толкъунлары.
Агъачлы, ташлы къыйынлы туугъан джерим,
Сеннге тилек этеме тобукъланыб.

Джеринг кёкге джууукъ болгъанлыгъына.
Джюрегинг болмаса кёкге джууукъ.
Тилеклерингден чыкъмаз бир джукъ.

Езге джюрегим урады джерими кёкюрегинде,
Джерим тынгы табады тынгысыз
джюрегимде.

БУ ТИЛДЕ СЕЛЕШГЕНДИЛЕ

Бу тилде селешгендиле: Къарча, Боташ,
Адурхай, Трам, Науруз, Будиян...
Менда бу тилде джазама назму —
Къарачай сауду, кёреди дуння.

Суусуз да къалдыкъ джай чилледс,
Джалан къалыргъа да тюшдю сууукъда.
Алай а биз халкъбыз, бизге ёлюм джокъ
Ана тилибиз саулукъда.

Бир уллу стадионнга сыйыныб къалырча
Азбыз, ёзге айтсынчы базгъан,
Бизни халкъ кёрген къыйынлыкъланы
Чегалырча бармыды базман.

Къарагъанладан тюл, къагъышханладан
Бола келдик кёбюне да биз.
Нарт улусу болгъанды чанчхан
Эмегени кёзюне да миз.

Аз эсек да кёб тегюлдю къаныбыз
Джазыуубузгъа болгунчу не.
Къыйычлыкъ — юйюбюзню оя.
Биз да аны джангыдан сюей.

Терсликни кюрешде бир кезюн алдыкъ.
Энди къалгъан бир кезюн
Тюбю бла чыгъарыр
Берю ауузун байлаучу сезюм.

ТЫНЧЛЫКЪ КЕРЕКДИ

Бай болгъанды джашау.
Кийимлерибизде джокъду джамау.
Кийимге джамау салыргъа да боллукъду...

Сыннган келюме уа — джарау къайда,
Джарылгъан джюрегиме — джамау къайда?

Хоу, джюрегим эки джарылгъанды.
Аны джарылгъанына кетедиле
сагъышларым...

Кепюр керекди. Огъай.
Тынчлыкъ керекди,
Бир-бирин ангылау керекди.

Поэзия — мени Аллахым.
Ийнама санга,
Таянама санга.
Чыгъарбыз тангига.
Шукур Аллахха!

АДАМ ТУРНА ТЮЛДЮ

Адам турна тюлдю,
Джайны ызындан айланырча.
Езге анга да керекди джылыу,
Адамгъа, адамлыкъгъа ийнанырча.

Шорбат чыпчыкъ да тюлдю адам,
Анга керекди дуняны кёрюрге.
Адамдан сора билмейди бир джан
Тюшеригин бир кюн ёлюрге.

Къыйынлыкъ — къыйынлыкъны келлигин
билгенимдеди,
Келгенни кетерин, кетгенни келмезин
билгенимдеди.

Бек багъалатханынг бююн биргенгеди,
Тамбла уа? Анга кёре башха къайгъы неди?

Къыйынлыкъ — къыйынлыкъны келлигин
билгенимдеди,
Къыйынлыкъ — анга мадар билмегенимдеди.
Къыйынлыкъ — эки дуняны бирине
бегиялмагъандады.

Къыйынлыкъ — кетгенни
белги нялмагъанындады.

Къыйынды, ачыды адамны къадары.
Къайытмайды киши баргъан болмаса ары.
Джангыз сагъаябыз аланы тюшде кёрюб,
Бирде кесибииз да алагъа — сынла кибик.

КЮНЮБЮЗ БОЛМАЗ КЪАРАНГЫ

Ата-бабам, джолгъа атланса,
Кесин урушхача бегитиб чыкъгъанды.
Не джау киргенде, не кюз биченде
Къылыч ура алай чыныкъгъанды.

Къарачайлыла!
Тойларыбыз зынгырдатыучу къаяланы
Къаныбыз къызарта, азмы ёлгенбииз
Къанлы джауу болсакъ да къайгъыланы,
Тынчылыкъ а кёрмей джашай келгенбииз.

Алай а, не кыйыплыкъла кёре келсек да,
Бир кишиге салмагъанбыз бой.
Таула сын болурча кишилик этелгенбиз,
Джулдузланы тебсетирча — той.

Бизни кюнубюз болмаз къарангы,
Джауну джюреги болгъанлыкъгъа къара.
Саула къой эсенг, таб сын ташла
Сюеледиле джулдузлагъа къараб.

АНАЛАНЫ КЪАЧЫ УРУР

Къадар!

Босагъаларына дери алтын эт
Мен суймегенлени юйлерин.
Джангыз ол затха къарамазча эт,
Мен суйгенлени да кёзлерн.

Гыл тюшюрюрге къайсы тил
Кёбюрек джарарыкъ эсе, аны
Билирге тырмашханланы
Ана тиллерин унутуб,
Аналаны къачы урур.

Билсин рысхыгъа къызгъандан
Тура айланган талагъы:
Эриген алтындан тойгъанды
Джуртун сатханны тамагъы.

МУХАДЖИРЛИКДЕ КЪАРАЧАЙ ДЖАШЧЫКЪНЫ АНАСЫНА СОРУУЛАРЫНДАН

- Анам, мен уллу болгъанма да?
- Хоу, балам.

- Бек уллу болсам Къарачайгъа
кетербиз да?
- Хоу, балам.
- Анам, Минги Тау къаллайды?
- Тюени сыртына ушайды, балам.
- Биз аны къачан кёрлюкбюз?
- Кёрлюкбюз дегенлей турсакъ, балам.
- Анам, бу къашыкъчыкъланы не
этерикбиз?
- Кавказгъа барсакъ бал ашарыкъбыз,
балам.
- Бал анда, къашыкъла мында...
- Алай нек болгъанды, анам?
- Анам, гитчечикле ёлмейдиле да.
- Мен ёллюк тюлме да?
- Хоу, балам...
- Анам, атам а нек къайытмайды?
- Ол къайытырдан озгъанды, балам.
- Биз а къайытырыкъбызмы?
- (Ёлмесек, Аллах, сен джазыкъсын)
- Къайытырыкъбыз, балам, къайытырыкъбыз.
- Къачан?
- Сен уллу болсанг...
- Ання, ач болгъанма.

АДАМ КЮЧЛЮДЮ

Нечик къарыусуз адамчыкъма мен,
Азгъа да кёб къыйнагъан джюрегими.
Кёбге да аз къууана билген,
Ач ачугъа талатыб кёзлерими.

Алай а, билмем алдай а:
Умутну ашы да кёбдю,
Булутну башы да — кёкдю,
Джерни джашнары алдады.

Бир Муссагъа бир фыргъауун
Табыла келсе да дуняда,
Болмаз джашауну къаргъауум —
Адам кючлюдю элиядан.

ДЖЮРЕК БЛА КЪАМА

Онг джанымдан сол джаным аууруракъды,
Сол джанымда — джюрек, дуняны
къайгъысындан толу.
Онг джанымдан сол джаным дженгиликке,
Сол джанымда — джюрек, дуняны иги
умутундан къанатлы.
Алай а — къаманы да келгендиле джюрюте
Сол джанларында.
Джюрек а аны башындан къараб тургъанды.
Энтда киши этмесин умут,
Саутну джюрекден ёрге тутаргъа,
Къаманы джитисин джюрекге чанчаргъа,
Джуддузну ышанга салыб, къара атаргъа.
Боллукъ тюлдю алай.
Турлукъдула джуддузла, Ай.
Адам джюреги да
Кёк бла джерни арасында джашнай...

АЛАЙ БОЛСУН

Ассы болмагъанлыкъгъа кычырыб аны,
Билмеген болмаз А-ны, Я-ны.
Алай а асла биледиле игисин,
«Сёзге, кёзгеча, сакъ болургъа кереклисин.

Сёз тюшмегенди кёкден,
Сёз болмагъанды алгъа.
Сёз чыкыгъанды джюрекден
Болуб башхагъа саугъа.

ЕЛЮМ БЛА ДЖАШАУ

Ёлюм — ол да къадарны иши.
Ёлген кюнюмде келмесин киши
Сънаргъа не джыларгъа:
Кетмегенме эсириб джардан.

Джашау, аллайдан сакъла мени,
Джашлай огъуна къабла мени.
Джангыз ёлююм — ёлюм болсун
Кёлсюзлюкге, кюйсюзлюкге,
Атлам болсун, бир эсе да,
Ёлюмсюзлюкге.

Адамны ёлюгюн къабыр алыр.
Кишилиги, халаллыгъы бизге къалыр.
Окъду сёзюм — боз булутха.
Джокъду ёлюм — джаз умутха.

Къызбайлыкъ — эм эршилик.
Баш арилулкъ — эркишилк.

Барды джашау, джокъду ёлюм.
Эслилик, Кишилик, Эсенлик.

ДЖУРТУНА КЪАЙЫТХАН КЕЧГЮНЧЮНЮ СЕЗЮНДЕН

Адамгъа Аллаххача къарамам ёмюрде,
Аллахдан да азмы къалды кёлюбюз.
Джуртха джашаргъа къой эсенг, ёлюрге,
Къайыталмай къалды узакъда кёбюбюз.

Меннге керти да ачыкъ болгъан бир зат:
Бизге ташадыла къадарны джоллары.

Джетн джукълаб эсеме келмез эди,
Къарт анам джуртсуз къалыб джылары.

Не таулчукъ сорур деб меннге:
Нек туугъанса деб сен алай анда,
Мени уа тюк чакълы гюнахым джокъ анда...

Болдула керти да сынау заманла,
Къыйын кюнле кёблени джуддула.
Иш а анда тюлдю. Иш — сени туугъанынг,
Ана тилингде сёлеше тургъаныш,
Джашагъанынг Къарчаны джуртунда.

Ол — тюзлюкню хорланмазлыгъы...
Таулада джазгъы хауа, джазгъы.

«ТАШ БЛА УРГЪАНЫ АШ БЛА УР...»

Терслик этилгенди, къалай унутсун адам,
Къан къызгъанды, къалай сууутсун адам.
Къара къамагъа чабаса да болмайды,
Къара ташны къабаса да болмайды.

Ачуум джити болгъанды къылычдан,
Къычырыкъ этиб тенгерейме къырдышда.
Джюрексиниб ауама ары-бери...
Къарасам, чегетден чыгъыб бёрю

Азауларын агъарта келеди меннге,
Санагъанды ажымсыз да кесние тенгиге.
Алдауукъдан айырайым кертини,
Энди сенден бир алайым дертими.

«Харам тенгле этген аман джора ючюн,
Тюз болгъанлай тюшген хар джарам ючюн».

Бычакъны урама сабына дери,
Урама да бурама ары-бери.

Тишлерим бла къабама богъурдагъындан,
Эсиреме къанны боркъулдагъанындан.
Дуккуллайма, кёл кенгдиреме,
Ахырында бёрюню башын
Темир быкъыгъа илиндиреме.

Ой бошуна, бошуна той тутдум:
«Таш бла ургъанны аш бла ур», —унутдум.
Бёрю баш айтады ызымдан кескин:
«Къайда терсликни къуруталдынг эсе,
Мени орнума бёрю болдунг да кесинг...»

ПОЭЗИЯ ЁЛМЕЗ

Поэзия, джашайса хайырынг джугъа,
Билмей джашыртын къаба, не бугъа.
Тураса, кёзлеча, кёзлеуча ачыкъ.
Къабланама сеннге джюрегим ачыб,
Джюрегими да ачыб:

Кёреме кесими алгъындан кескин,
Файгъамбар тюл эсем да, мен да тюл мискин.
Гитче, уллу эсе да фахмум,
Гулоч таякъгъа таянмаз назмум.

Мени поэзиям — адам улусу, адам.
Сагъышланыб айтама андан:
Дунягъа ахырзаман келмез,
Поэт ёлор, поэзия ёлмез!

ТАРТ ЧАЛКЪЫНЫ

«Тарт чалкъыны, тарт», — деди къарт,
Кес хансны аягъындан.
Топракъда чиририк санлааны
Не хайыр аягъандан.

Чам этгенде алай чам этди,
Мен кюлдюм бургъунчу къарным.
Гырмык ургъанда уа алай урду,
Гебенден тартыб чыгъаралмай къалдым.

Кырдыкны джашиллиги чабхан эди кёкге,
Къартны берекети — биченликге.
Мен ол къартча чалкъычы болалмам,
Къайнагъан айранны нчгенликге.

Дуниягъа белгили болмасын аты,
Ол эсине да келмейди аны.
Мангылайларындан терлерин атыб,
Ишлегенледе кёбдю адамлыкъ.

Бегимеклик да уллуду алада
Джашаугъа, ишге, игиликге.
Биз кетсек да башхала ишлерле деб,
Арытадыла ташын биченликни.,

Джашау деген гюллю, сейир джерни
Арта аман хансын, ташларын
Бу дуняда халал джашарым келди,
Ол таулуча, къарт таулуча джашарым.

ГЕЛЕУ ХАНС

Аман ханс кюле эди гёлеу хансха:
«Менича дуняда узакъ джашар.
Сенича халалчыкъны, джумушакъчыкъны уа,
Къайсы мал да джетер да, алгъа ашар».

Гёлеу а джашай эди хансдан сютге кёче.
Адамла сыпас эте, акъ сютню иче.
Аллай джашауну мийик хурметинден.
Аллай бурулууну сейир къудретинден

Юлюшсюз къалгъан, насыбсыз аман ханс
Къайсы джерни, къайсы ёмюрню
Аманыча джашай эди кеси...

Сёзюм, гёлеу хансха уша,
Мен кетсем да, саула бла джаша.

ХАЛАЛЛЫКЪ БЛА БУСАКЪ

1

Саулугъунда ким нени сюе эсе,
Ёлгенден сора анга бурулса,
Байлыкъны суйген бурулур эди да сомгъа;
Айланыр эди къолдан-къолгъа кёче.
Алдауукъну суйген — алдауукъгъа,
Итликни суйген — итликге,
Игиликни суйген — игиликге,
Мийикликни суйген — мийикликге,
Мен а — халаллыкъны суйген,
Бурулалырмам ёлюмсюзлюкге?

БЕРИДЕН АРЫ

Бериден ары джууукъ
Болдукъ деселе адамла,
Тынгылайма айталмай джукъ —
Менден тамада ала.

Алай а билеме иги:
Суу кѣмюкчады ол белги.
Ёлюм къарамайды джылгъа
Да, ким кетер, къайдам, алгъа.

Къартмы, джашмы? Белгисизди,
Ёлюм дегенинг бетсизди.
Ансы къарты ючюн джашы
Таукел салмазмы эди башын.

Аллай мадар джокъду, айхай,
Бизге къалгъан бушуу, хахай.
Ёлюмню къатыды джоругъу,
Анга къарт-джаш да джолугъур.

Бетден-бетге, кѣзден-кѣзге.
Уруш тюзю — къуру экигизге.
Сени джанлы — тюз ишлеринг,
Ёлюм джанлы — кир ишлеринг.

Ким хорлар — къыйынды билген,
Арта къайытмайды ёлген.
Аты иги бла къалгъан
Болур ёлюмню хорлагъан.

АДАМЧА ДЖАШАТ

Кѣре эдиле да агъаргъан чачын,
Эте эдиле тиширыу къачын,

Тёзе эдиле, кеслерин тыйыб,
Багъалата тиширыу сыйын.

Ол а унамай эди аны ангыларгъа,
Терс-тюз демей ёч эди къаргъаргъа.
Ким бла болса да этмесе дауур,
Кюню анга бола эди ауур.

Адамла джанлай эдиле андан,
Ол а къууана эди анга.
Ахырында къалды кеси джангыз,
Болурму адамлада андан джазыкъ.

Ёлюм а — андан да бетсиз бир зат,
Келди да этнучюсюн этди.
Адамланы чакъыра, улуй къалды,
Арбазгъа адам къоймаучу ити.
Къадар! Кючюмю этсенг да тенгиз,
Къойма мени адамсыз, тенгсиз.
Ал кюн кёргенним да адам,
Ахыр кюн кёрлюгом да — адам.
Джашат тюзге тюшюртмей джара,
Сёзюм, ишим да адамлагъа джарай.
Къыйынлыкъ тузундан да джалат,
Насыб джулдузун да узат,
Сюйгенингча сына, алай
Адамла бла джашат, Адамча джашат!

СЮТНЮ АЧЫГЪАНЫ

«Къой Джолда шын туруб джюрюрме,
Аякъларымда да джерни тобнуча ойната.
Кёкню джулдуз чачын гымых джюльюрме...»
Кюлюб къойдула ана-ата.

«Хоншуну алма терегине таш атханча,
Къалай табды толгъан Ай къара атаргъа», —
деди джашчыкъ.

Акъыл сёз айтханча,
Дагъыда къайгъы кирмеди ана-атагъа.

Глобусну эки джарыб:
«Джерни къарнын джырдым», — дегенинде,
«Не дейсе, оу, мен джазыкъ,
Сен кесниг джашайса джерни юсюнде», —

Деди анасы. Джашчыкъ а анга:
«Мен биз джашамагъан джанын
джыргъанма», — деди.
Сёз къабчыкъ, сёз табмаймы къаллыкъды
деб,
Ахлула бек эркелетдиле аны.

Джашчыкъ ёсдю да мазанкой болду.
Ёзге кесинден башханы санамай адамгъа,
Тойгъанлыкъдан гырджынны аягъы бла урду,
Бычакъны бояды адам къаннга.

Энди уа чабдыла ана-ата
Къалай болду алай деб, хайран болуб.
Мен а сейнрсинмейме: сютню ачыгъаны
Кёрмегеним себебли айран болуб.

ДЖУЛДУЗ ДЖАНГУР

Бусакъла кёкге недиле тамыр,
Къоллары бла джерни сакълаб амандан.

Кёкде уа — джулдуз ызындан джулдуз тамыб.
Джулдуз джангур джашнайды Аламда.

Кёкге къарагъан адам кёзле уа —
Джерден кёкге джаугъан джазгъы джангурла.
Кырдык урдура Аламны бетине
Джашауну джукълатмазбыз деген умутла.

АДАМЛА БОЛМАЙДЫЛА БИРЧА

Адамла болмайдыла бирча.
Аны уа болгъанма билирча.
Алай а дагъыда, дагъыда
Эки джарыла джюрегим,
Шыбылача чартлайды джаным да
Сабырлыкъны юзюб джюгенин.

Аймушну къарнашы Магулча,
Керексизге туайламам.
Ёзге итлик этилген джерде
Шайтаныма мен таш байламам.

Сатлыкъны кёзюн алмазма.
Орнуна ачха да салмазма.
Ёзге къара багъанагъа
Аны байламай къоймазма.

Амантишлеге къызгъан тишлэй
Сёзюм сала туруп тамгъа.
Халкъыны тарихин, тилин
Кечим джокъ унутханлагъа.

Джау — джау болгъаны ючюн излейди
Тилинг-адетинг унутулурун.
Ол айтханнга «хайд» десенг.
Сени неди да умутунг?

Мени бек уллу тилегим къадардан:
Къабыл болгъан тѣре бар эсе ёмюрде.
Бир халкъгъа тюшмесин джуртсуз
къалыргъа,
Къырылыргъа, не ана тили ёлюрге.

ДЕЙДИЛЕ

Къошчула къазан асхандыла, дейди,
Этме дегенни басхандыла, дейди,
Умут бла этди ёз тутдургъан, дейди,
Бораннга, суукъгъа чыдатхан, дейди.

Этни къаны къачханлай джыртарыкъдыла,
дейди,
Эжиуню басыб джырларыкъдыла, дейди,
бурундан,
Татаркъанны къуугъуннга баргъанындан.

Кёллери рахат эди кеслерине базгъандан,
Эт да алкъын тюшмеген эди къазандан,
Бири да хазырламагъан эди бычагъын,
Гыбытны да бошланмагъан эди бучхагъы.
Хапарны да башланмагъан эди аллы,
Алайына — юслерин басды къанлы.

Барысын байлагъандыла, дейди,
Шапагъа эм къартны сайлагъандыла, дейди.
Бизни сакълай болур эдигиз, дейдиле,
Къарт таулуну хыликке этедиле, дейдиле

Къарт тизгенди аш саламгъа этлени,
Сыйлайды кѣнчекликге келгенлени.
Ала уа этин сыдырыб, сюеклерин
Къарт таулугъа бередиле, кемирсин,
Джазыкъ кеси халаллыгъыбыздан семирсин.

Къарт таулу уа биледи этерин,
Кёзю-къашы бла кёллендиред нёгерлерин,
Къонакъланы ой сыйлаудан сыйлайды,
Алларына этме дегенни къалайды.

Къарынларын ачлыкъ къысханла
джортуулда.

Джаякълары къызыу-къызыу къымылдаб
Ауурланадыла этден. Эт — этге деб,
Шорпа уа — бетге деб. Эй, шорпа уа къайда?
Къазан шорпаны къарт аудургъанды алайда.
Гыбытны да бошлаб, къойгъанды айрансыз,
Ай, къырды деб, чабхандыла, нймансыз.
Джангыз бири сюркеле барыб,
Тёгюлген джеринден бйраз шорпа
уртлагъанды.

Кёнчекликге келгенледен джангыз
ол сау къалгъанды.,
Харамгыбытланы халал къарачай эт
джаргъанды,
Эллерине ма ол хапар баргъанды.

ГЕДЖЕБ

Бир гёджеб Къарачайгъа салыб келгенди
дейдиле.
Тутушну таулула къачан да бек суйгендиле
дейдиле.
Алай а бу джол хорламдан умут юзгендиле,
Къонакъны пелиуан кючюн сезгендиле.

Киши чыгъалмайды анга базыб,
Чыкъгъан да тёнгерейди джерни къазыб.
Беишлик болургъа тебрегенбиз дейдиле,
Геджебге артмакъ боллукъну излейдиле.

«Ой сыйлы кѣонакѣ, ашыкѣма да ауузлан,
Табыллыкѣды сени тутар бир улан».
Тынгысыз болуб атлайдыла ары-бери,
Тулпар Алий болса эди бѣрк кийгенледен
бири.

Сора айтады кѣб сѣлешмеучю бир кѣарт:
«Берк кийгенледе Шауайча джокѣ эсе нарт,
Джаулукѣ кѣысханлада танг кюшчюгю
болгѣан бард.

Хоу, гитче келиниме айтама,

Ол бир кере ийнек сауа тургѣанлай,
Ийнек сермеб челегин тѣкдюрген эди.
Ай алайына, келиним келтюрюб,
Ийнекни чалмандан быргѣаб ийген эди.

Энди аны хо этдиралсагѣыз,
Ол башыбызны бешишден алыр эди.»
«Эй ол Сатанай бюгюн бизге джараса,
Биз анга баш ургѣанлай туруп эдик», —
Деб ашыгѣыш кетдиле келечиле...

Ма келеди эркишича кийиниб,
Ай кѣалыр да тиширыу болгѣаны билиниб.

Кѣонакѣ келгенге ёрге турургѣа излейди,
Ол а: «Аллах ючюн тебме, кѣонакѣ», — дейди.

Олтуртады тобукѣларындан басыб,
Кесн уа кетеди ызына айланыб.

Кѣыгырадыла: тутуша бар, кетме деб,
Эй, марджа, аллай хомухлук этме деб.
Кѣонакѣ гѣджеб а: «барма кѣоюгѣуз, дейди, —
Ол меннге этерни этгенди дейди.

Джетер джетмез тобукъларымдан бошады
дейди.

Тутушсакъ а къояр эди ёлтюрюб»...
Джыйылгъан джамагъат сыйлы къонакъны
Барады дейле сылаучугъа кёлтюрюб.

ЭКИ КЪАРТ

Хар кимни башха тюню-тюшю:
Дайым мени кёз аллымда
Эки къарт дуппур башында
Къабыргъаларындан кырдыкга тюшюб,

Юслеринде къочхар тонлары
Джылытадыла, болсала да эски.
Ары-бери силке къолларың,
Даулаша, сёлешедиле экиси.

Нарт заманлагъа къочхар тонлагъача,
Чырмалыб турадыла къартла.
Тон тюбюнден къарагъан туудукъчукъ
Аланы ишлерин, сёзлерин да къатлар.

Озгъан заманига ким къараялыр
Сансыз этмей, не этмей къаугъа.
Аргъы кюнбетни къаялары
Къарагъан кибик ёзен суугъа.

Баргъан заманига ким къараялыр
Акъылман кёзден.
Замансыз шкок атылады
Керексиз айтылгъан сёзге.

Къартла билмеген не зат болур?
Барын да биледиле къартла.
Къойла кырдыкны отлай келиб
Тохтаучандыла, алагъа къараб.

Сора ёмюрлени тузлу терлерин
Джалайдыла тонланы юсюнден.
Джашчыкъ а, кымылдаб тонну тюбюндеп
Чыгъады да, илгендиреди аланы.

Тонну этегин джашчыкъны юсюне
Атады да къарт, къалкъыугъа киреди.
Туудугъу — сабийлиги артха къайтханча—
Джюрегине рахатлыкъ келеди.

КЪАР ХУРТДАГЫ

Къар хуртдагы къабыргъада —
Огъурсуз къышны къалгъан — булгъаны
Кебинге чырмалыб тургъанча...
Боранлы къышдан къалгъан олду энди.
Джазыкъсынган огъуна этдим.
Къар хуртдагы къабыргъада...

БИЛЕМЕ

Билеме: ёллюкме джашлай,
Кёрюб болмасам да ёлюмню.
Джюреклери тынчла, джуашла
Джашарыкъдыла узакъ ёмюрню.

Джюз джыл джашагъан билмейме поэт,
Аны ючюн болмазма кёлсюз.
Къалалепеледе джашагъан нартны да
Нарт сёзю — ёлюмсюз.

СЕЗ — КЪАНАТЛЫ

Къанатлылагъа бералмайма тилими,
Сёлешдириб, алагъа тынгыларча.
Ала да бералмайдыла къанатларын,
Ала кибик мен да бир учарча.
Сёз а — къанатлы...

ДЖАЗ

Джангургъа тынгылаб терекле...
Буу ёкюргенча ауаз.
Булутдан — булутха секире,
Буумюйюз элия джырады кёкню —
Джер болады буаз.
Джаз.

НЕК?

Къалай ариудула джулдузла...
— Ышанга салыргъа табдыла бек,
— Не дейсе?! Мен кетеме.
— Нек?
— Джюрек къарады сенде.

ДЖАН УРГЪАН КИБИК

Бу кёкмюдю, огъесе джаныммыды
Умут джулдузлагъа керлиб тургъан.
Бу булутмуду, бушуууммуду,
Учхан джулдузгъа джаназыгъа баргъан?

Бурху джюрегим да нек урады былай,
Бютеу Аламгъа джан ургъан кибик?

Кеси да тюнене бла тамбланы байлаб,
Бюгюнню сыйраты болгъан кибик?

БОРАН

Боран джылыныргъа излеб.
Боранлай эсе уа.
Кесин юйге, Адамгъа
Андан ура эсе уа.
Аны киши да билмей
Тура эсе уа...

Ангылайма, билселе да
Джылы кьоюнларында
Бузну эритирге
Азла сюерле,
Азла базарла.

ДЖЕР КЕСИНЕ ЧАКЪЫРАДЫ

Керек тюлдю джугъунг,
Келгенди джукъум,
Джер кесине чакъырады.
Учхан джулдузум —
Джанлы сурген кьозу,
Къаны саркъа, макъырады.

Тауусулгъан болджал...
Саргъалгъан болджар...
Аджал.

ТАНГНЫ СЮИМЕКЛИК КЪЫЧЫРЫГЪЫ

Сюймекликни чакъкъычын чакъдырдынг,
Атхычын атдырдынг.
Окълары уа сеннге кетдиле,
Джаралы этдиле.

Толуулары джораланы,
Татлылыгы ол джараны.
Тангны сюймеклик кычырыгы...

ЕЛЮМСЮЗЛЮК НЕДИ ДА?

Джыла, кёзню терезесин, кёлню эшигин этиб,
Джырла, джюрекни кысыр къая этиб.
Джылла чачыладыла къаядан кетиб.
Ётюрюк. Заманды бизни элтген кёлтюрюб,
Джагъагъа быргъагъан да замансыз ёлтюрюб.
Кесибизбиз чачылгъан да джылладан кетиб.

Ёлюмсюзлюк неди да? Къайда башланады ол?
Кёлсюзлюк бошалгъан джерде башланады ол.

ЗАПАДДА ТЮРМЕДЕ ТУРГЪАН ПОЭТ КЪАРНАШЫМЫ САГЪЫШЫНДАН

Тейри берди атны джюрюгюн,
Аны сакълар онг бермеди ансы.
Талагъы тургъан джюрегим
Хырылдайды, аууб кыырдышха.
Билеклерим — сынган арышла,
Сагъышларым — аугъан арбаны
Бурула тургъан чархлары...

Терк юзерме арыш бауланы,
Хамыт бауну аладан да терк.
Кюлдюрмезме къанлы джауланы,
Алагъа ачугъа тохтамаз джюрек.

ШАХАР ОРАМДА

Светофорну джашил кёзюне
Сыпас эте, ётеме джолну.
Машинала, джаныуарлача,
Юсюнге чынгаргъа турадыла хазыр.
Аланы къурушдургъан
Светофорну къызыл кёзю.
Акъыл джыйдыргъан да
Къолан таякъчыкъ
Теблеб кетерге хазыр тургъан
Джаныуарланы къанджал сыртларында
Кёл кенгдириб чабарым келе,
Ётеме джолну...

ШЫН-ШЫН ТУРДУЛА ТОЛКЪУНЛА

Бойсунган кёзлерингден чабакъла
Кёлюме алай джюздюле,
Тангнга чыкъдыла джалпакъла
Кёгериб, бишиб джюзюмле.

Кюлген кёзлерингден чабакъла
Кёлюме алай джюздюле,
Шын-шын турдула толкъунла,
Санларым къалай тездюле.

КИРПИКЛЕРИНГ МЕНИ КЕРЕДИЛЕ

Кёзлеринг тенгинге къараб тургъанлай
Кирпиклеринг мени кёредиле.
Чепкенинги тюбюнде къалтыраб
Ешюнчюклеринг неге «кюледиле?»

ПОЭЗИЯМ

Мени поэзиям бютеу Аламны аулагъан кеме,
Тюбю—Джерге, башы—Гъаршха тие баргъан.
Алай а не узакъдан да къайытыб келиб,
Минги Тауну айрысында тынчайгъан.

КЕЗЮМ КЮЛЕ ТУРСА ДА

Кёзюм кюле турса да,
Турады кёлюм кюе.
Оту джанаргъа унамай,
Тютюнден толгъан юйге
Ушайма. Насыб отум
Джанмай къалды аз-кёб да.
Терс тюлдюле Джер, Кёк да.
Не этгин,
Къыйынды адам джолу.

КЕЗЛЕРИ ДЖАЗГЪЫ ЭРТДЕННИ

Деу элтгенни элталмасам да,
Элтirme биреу элтгенни.
Илячин сёзлерим болурла
Кёзлери джазгъы эртдени.

Джазыу джыгъалмай къалса да,
Мени да джылла джыгъарла.
Джап-джашил джазгъы кырдыкла
Кёз орунларымдан чыгъарла...

ДЖУУАБ БЕР

Шо къаллай кызла бардыла,
Кёзюнг тоймаз къарамларындан.
Атларын атарынг келир
Джашагъан орамларына.

Кесинги да джашарынг келир,
Ёлюрюнг да келир
Ариулукъгъа къакъдыртмайын кир.
Алай бир затха этеме сейир:
Быллай ариулукъ болгъан дуняда
Эрши ишлеге орун нек табылгъанына,

Къайгъы, къоркъуу да нек болгъанына...
Джууаб бер, кёкге ёрлеген ёмюр!

АНГЫЛАЙ ТУРГЪАНЛАЙ АНГЫЛАЯЛМАЙМА

Ашхам джарыгъыча кёргюзте
Джарыгъын джазгъы эртденими,
Ангылай тургъанлай ангылаялмайма,
Мени къоюб нек кетгенинги.

Умутум — джел джашилле йюзген
Чапыракъча барады сарнаб.
Мен сени асыры сюйгенден
Тас этгениге турама санаб.

ЧАЛКЪЫДА

Магъана — гебенди,
Рифма уа — гырмык.
Назму — кёк биченди,
Поэзия уа — кырдык.

АСКЕРДЕ

Аугъунчуннга барыргъа керекди
Аз да болмай кёлде экилик.
Ёзге буйрукъну толтургъунчуннга
Ауаргъа да джокъду эркинлик.

НЕ КЪАЛЫР

Кырдыкны бурайыкъ да, ол юзюлмесе,
Биз бичен ишге кирейик.
Назмуну кёчюрейик да башха тилге,
Андан не къалыр, кёрейик.

КЪАЯНЫ ТАШЫ...

Къаяны ташы ёзенде тохтар,
Поэтни сёзю — башха джюрекде.
Джаннган джюрегимден тютюнлей юзюлген
Сёзюм бирде ушады ташха:
Кюйюб, кёкден тюшген джулдуз ташха.

КЪАЯ РАНДА АСЫРАРСЫЗ МЕНИ

Ол тау джолну башы къаяда,
Къая ранда асырарсыз мени.
Аманлыкъчыланы юслерине оюлурма,
Къатларма иги сёлешгенлени.

КЮНЮБЮЗ — БИР СЕНИ ДА, МЕНИ ДА

Джер — тёшек, Ай, — джастыкъды бизге,
Джулдузлу кёк а — джууургъан.
Кюнню табабыз бир-бирибизде...
Кюнюбюз — бир сени да, мени да,
Сюймеклик кёлде джууунган
Джандетча кёреди нени да.

Бермедиле меннге сюймеклик ёчюн,
Къыйналгъанса деб кёб къызны сюе,
Джаннетде сеннге гюнахлы болгъаным ючюн
Бюгюн джаханимде турама кюе.

КЪАЯЛА — НАРТ КЁКЮРЕКЛЕ

Къаяны кёз джашы — таш,
Къыйынлыкъ джетиб ычхынса
Ол да ууатыр джауну башын.
Къаяла — нарт кёкюрекле...

«ХАРС» ДЕБ...

«Тарс» деб, къара джюреги атылгъанында,
«Харс» деб, джангызгъа барды азатланган
джаны.

КЪАРАНГЫ БУТУН СЫНДЫРДЫ

Къарангы бутун сындырды да
Езенни терк кючлейме деб, —
Кийикни терк тугама деб,
Къаядан секириб, бутун сындыргъан
Бёрюге ушаб къалды.

Танг аласында къарангы
Ауур асхай кетиб баргъанда,
Кёлеккеси да —
Ит къабхан тюлкюню къуйругъу кибик,
Элде хоразла кёл кенгдире,
Бир-бири ауузундан алыб,
Ызындан созуб къычыра эдиле...

ДЖОЛУМДАН КЪАЛДЫМ

Тюшюмден къоркъуб джолумдан къалдым
(Кюллюк эсе да аны эшитген)
Машинадан кетгенча бола эдим да,
Ачыдым кетиб арбазда эшекден.

АНДАН КЪАРАГЪЫНЧЫ

Мен билмедим сени алай арну болгъанынги,
Айырылыб, узакъдан къарагъынчы.
Адам билмеди Джерни алай арну болгъанын
Кёкге чыгыб андан къарагъынчы.

САБИИЛИКДЕН ЧЫКЪДЫМ

Сабийликден чыгъа-чыкъдым,
Сакъал-мыйыкъ джюлюйме мен.

Джалан аякъ джыра чыкъны,
Зияратха джюрюме мен.

Елген тиллеге зияратха...
Къабыл болса уа тилегим,
Елген тиллени джанына
Джолунг болмаз ана тилим.
Емюрде да сен ол саннга
Къошулмазса ана тилим.

КЪАИДАСЫЗ ЧАЛКЪЫЧЫ ЭРЛЕ!

Тыбырда къалгъан къызлача,
Чалынмай къалгъан джерле
Къаудан къычырыкъ этелле:
Къайдасыз чалкъычы эрле?

ФАХМУНУ АТЫ

Ташлы джолда от чакъдыра,
Фахмуну аты чабды.
Тишлерин уруб чакъдыра,
Зарлыкъны ити да ызындан.

Фахмуну дюлдюрю учду да,
Кекде Къой Джолда кишнеди.
Зарлыкъ ити, кёкге къараб,
Улуй къалды, эрши улуй...

ПОЭЗИЯНЫ ДЖАНГЫЛЫГЪЫ

Поэтни джангызлыгъын
Джангыз башха поэт билир.
Поэзияны джангыллыгъы,
Айхай, джангызлыкъда келир.

ЭТЕ БИЛ АЗАТ

Кёзлерими кёзлеринге кёзлюкле эт,
Сёзлерими сёзлеринге сёзлюкле эт,
Не джесир эте билгенингча, эте бил азат...
Керек тюлдю ангылаймыса, меннге быллай
азаб

БАРЫРЛА БИРГЕНГЕ

Кёзлерими къуршоуундан,
Сёзлерими къуршоуундан,
Къолларымы къуршоуундан
Ычхыналмазса, ийнан.
Ычхынсанг да:
Кёзлерими къарамы,
Сёзлерими джылыуу.
Джюрекни къалтырауу
Барырла биргенге

КЪУУАНА ДЖАШАРБЫЗ

Бир кёбмю джашайбыз биз бу дунияда?
Аны да джашасакъ тартына, уяла
Ат-бет атарла деб, бир джукъ айтырла деб,
Зарла, сёзчюле бизни джылатырла деб.

Артдан а, джашлыкъ озгъандан сора,
Турмазбызмы дайым джюрексиниб сора:
Джюрек дып-дып этгенде учунуб,
Нек кермеген эдик къанат эркин учуб?»

Джашлыкъ тынгы бермей тургъанлай бизге,
Адетленн кишен этиб кесибизге.

Огъай, бар адетлени барын байракъча тутуб
Бармазбыз, игисин-аманын унутуб.

Огъай, джашарбыз керилиб къулач,
Джюрекге, джерге сыйынмай къууанч.
Болмай къол-аякъ байлагъан бир зат,
Болуб бош сѣзден, буруш сѣзден да азат.

Джашарла адетле суймеклик берген
Бизге джанкъозну, джулдузну да берген.
Аз-кѣб джашасакъ да биз бу дуняда.
Джашарбыз аны джашаугъа къууана.

Джашарбыз аны намысха къуллана,
Эсгере къуру да кѣзлеуге къаблана:
Таза суу — сусабынгы кесер,
Мырды суу а — санынгы кесер.

УМУТУМЧА БОЛСА...

Умутумча болса, уа, айхай,
Бирге тынгылар эдик джулдуз ушакъгъа,
Бирге къарар эдик джашил бусакъгъа,
Тюу машалла, кѣз тиймесин дерча бизге Ай.

Умутумча болса уа, айхай,
Шум болуб тынгылар эдиле джулдузла бизге,
Биз а айтыр эдик алагъа бирден:
Ашхы тангнга чыгъыгъыз, джулдузла,
Бу шош кече болмасын сизде учхан.

Умутумча болса уа, айхай,
Бир джерде да чыкъмаз эди къуугъун,
хахай,
Бирден алгъыш этер эдик джазгъа, джайгъа,
Кёз тиймесин, тюу машалла, толгъан Айгъа.

НАСЫБЫ ТУРАДЫ САКЪЛАБ

Уууртчукълары масхара кюле,
Къыз барады къызыгу.
Ташла джумшай аякъ тюбюнде,
Алада къала ызы.

Чёплеу башла Кюнню унутуб,
Буруладыла аны таба.
Кюн кеси да болуб умутлу,
Таякъларын юсуне ата.

Кёбле кёрюрле аны тюште:
Барады къызчыкъ.
Кёлеккеси кырдыкга тюшсе,
Кёлеккени ийнакълай кырдык.

Шайтан джелчик да озгъун бурулуб,
Ышылады сыйдам бутлагъа.
Ныгъышда къартлача кёкден къараб,
Ышарадыла акъ булутла.

Къызчыкъгъа шуулдайдыла
Джол джанында бусакъла.
Ол а джукъ эслемей барады:
Насыбы турады сакълаб.

Бутларына, белине чырмала.
Ийнакъланган къыз кюле-ышара...

Къыз тенгизде джюзгенлигине
Тенгиз аны азсынады.
Ызын ба эте юзmezде,
Ызындан къараб ахсынады...

Тенгизни чексиз термилиуюне
Адамдан толу джагъа да — шагъат.
Кёлюм тенгизге бурулгъан кёзюу —
Сен кьол силке ташайгъан сагъат.

ЭКИ СУРАТ

1

Тенгизде джууунуб чыгъыб,
Къыз тебсей эди джагъада.
Гоккалада джанган кибик чыкъ.
Суу тамчыла этинде джана.

2

Къызчыкъны кёлю иште ачыла,
Аты айтылды тегерекге.
Ариу бетинде тер тамчыла,
Джюзюмлеча эдиле джюзюм терекде.

ТЮБЕТ БИЗНИ

Эмегени джангыз кёзюча,
Светофорну къызыл джанган кёзюн.

Уруб чыгъарырча бола.
Амалсыздан дагъыда тѣздюм.

«Мешналары Тейрилери — светфор.
Къаршчы барсанг къалырса гимигиб»,
Чамны къой да, сюр мешнаны,
Излей эсенг меннге бюгюн игилик.

Кечигеме, кѣлюм бола учхул.
Айтхан багъанга аллай бир къошуб
Берирме. Кетгинчи учуб
Мени анга бир джетдир ансы.

«Терк болушлукъну» мешнасыча бар.
Халым таб тюлдю.
Джетдираллыкъ тюл эсенг да, «керейик». —
де.

Аллындан тюнгюлтме.

Кюн мутхуз болса, самолет учмазча,
Кѣлюм жарыкъ боллукъ эди мени,
Кѣрлюк эдим сени.
Кюн а — чууакъды.

Ай медет...
Не да эт
Тюбет бизни.

БУ ДУНИЯНЫ ИЕСИ

Тири атлаб барады орамны,
Ешюнлери тебсейдиле кѣкюрегинде.
Ол а джунчуб къарагъан кѣзледен
Къоллары бла джабарча бола аланы.

Ала уа — ала, люуюлдей, кълалтырай,
Чепкенни джагъасындан аз-аз къларай.
Бир кесеклерин дунягъа ача,
Дагъыда уялыб кийим тюрбуне кълача,
Джашланы кълозуй, джашлагъа къларай.
Ешюнле тепсейдиле алай.

Ешюнле тебсейдиле джазгъы тебсеуню,
Кълызчыкъл кълыз болду деген татлы
тепсеуню.

Дуняда эм алгъл туугълан тепсеуню,
Дагъыда джангылай тургълан тепсеуню.

Тепсей тургълан ешюнлени неси,
Сен болурса бу дуняны неси.

Мени уа гюнахлы эркиши кълларым
Аланы тепсеулери тыярла,
Чачынгы сылай энгише таярла
Мени гюнахлы эркиши кълларым.

БАЙРАМ КЕЧЕ

Бек джабышсын эри бла,
Эт болгъланча тери бла
Алгълышдан

Къладер кече, байрым кече
Къладар берген байрам кече
Тау суу этди бизге неках.
О, суймеклик — уллу Аллах.

Тейри эшнгин ачыб кенгиге,
Кълараб сеннге, кълараб меннге
Сукълана келди да, зарланды,
Билдирмесе да, чамланды

Мен тургъанлай сени къысыб,
Тейри айтды къаны къызыб,
Сёзюн, бычакъча сууура да:
«Къызлыгъын алгъанынгдан сора да,
Аллыкъма ол къызны берсенг,
Ол кёкге тыйыншлыд, билсенг».

Джууаб орнуна, къызны
Чачын сылай къарадым.
Тейри чамланды, къызды,
Ой, кючлю тукъум къаргъады:

«Сюймеклик джюрюген джерде,
Кёб джюрюсюн къайгъы, сёз да...».
Анга ачугъа, джаным, сен а,
Барысына чыда, тёз да,
Тери, Тейри да болчу меннге.

ДЖАНЫМДАН СЮИГЕНИМИ...

Джанымдан сюигеними
Эки джан сюегинде
Эки кёгюрчюн къонуб
Тургъанча, эки къолум.
Сюймеклик деген Аллахны,
Уллу, сыйлы Аллахны
Мен да бир сыйлы къулу.

Саным — къаным да таза,
Джуртум, джаным да — рахат
Кёлно накъуту джана,
Къулхуу сюймеклик ахат.

Сениге, Джерге, Кёкге да
Чексиз джайылыб кёулач:
Джашау — эм уллу насыб,
Джашлыкъ эм уллу кёууанч.

МЕНИ КЪАРАМЫМ

Мени къарамым эритир къарланы,
Къаяланы тешер.
Сора шыкъыртсыз, кюн таягъынлай,
Терезенгден тюшер.

Мени къарамым джарыр къарангъны,
Булутланы юзер.
Сора джумушакъ ай джарыгъынлай
Терезенгден тюшер.

Бир кюн а сени къарамынга
Тюбев къарамым,
Шын турур да кысха кишнер,
Къыза санларым.

Сора алгъа не да артха
Ауар къарамым.
Ол кюн болур не бек джарыкъ,
Не бек къарангы.

АНГЫЛАДЫМ ИГИ

Сени суйгенден къалама да ёлюб...
Улугъан итни да ангыладым иги...
Лагъым да джокъ бу затха, аллындан бил.
Ий, суймекликсиз джашаялмаймыды дуния?

Керти ол затсыз джарымаймыды джол?!
О. джюрегими тартыб алыб сугъалсам
эдим къаргъа...

СЕН КЕЛГИНЧИ...

Сен келгинчи кёб арну айтырма,
Келгенден сора андан да кёб.
Джулдузлары тесукъа эте,
Чыммакъ къаргъа къараб турад кёк.

Джюрекде сеннге сакъланган сёзюм —
Рамазанчыкъ — сабий ууучунда.
Тамаргъа деб къалтырай тургъан
Ай джюзген чыкъ тамчы гюл учунда.

Сюймеклигим джууабсыз къалса да,
Дагъыда назмула этерме сеннге.
Меннге поэтле да джаза эдиле
Деб ышарсанг да къууанчды меннге.

Джюрекде сеннге сакъланган сёзюм —
Джаш джюрек

джаз

кече-кюн учууда.

Тамаргъа деб къалтырай тургъан
Кёк берген

ай тамчы

гюл учунда.

ДЖАЗ БАШЫ

Мазаллы таш келе эди тайыб.
Бугъа сиреле эди мынгайыб.

Таш а келе эди джерни терен къазыб,
Бугъа уа сиреле эди кючюне базыб.

Сора ташха салды башын, са: ды,
Ай медет, истем болалмады да къалды.
Таш болса эди кесича бир бугъа,
Тебрез эди былай бойну бурула.

Бугъада боюн, борбай да бар,
Алай а джууукъдан-джууукъ болады джар,
Туракълайды, джууакълары сыдыра джерни,
Тюз эрнинде мийик джарны джангы кюч кирди.

Бугъадан эсе къалды ушаб кысыр къаягъа,
Суу къаяны джуугъан кибик, юсюн тер джууа.
Ол чыдады, чыдамады джазгъы джар башы:
Кетди бугъа къобхан суугъа къоюб джер
башын..

Пелнианны эсиртдинг да, эссиз этдинг... эх,
джаз башы.

ДЖАЗГЪА ЧЫКЪГЪАН...

Джазгъа чыкгъан малны къууанчы...
Джаз аны тылпыуундан дерча.
Къыш узуну къыш бла турушуб
Энди хорлам къууанчын этгенча.

Джетген джерине мюйюзлерин чанчыб,
Тобукъланыб, гюрюлдеб, топуракъны чачыб.
Кюниге, кюнбетге кёзлери джаныб:
Сау-эсен джазгъа чыкъгъанды джаны.

Къышдан къутулгъанга уа джокъча чырт
ёлюм...

Чабады джазгъы хауагъа къууаныб,
Ёлюмню тюл, гяхиникни кёрюб,
Тамбла къууамчха кесиллик ууанык...

КЕЧЕ АЛАМАТДЫ

Кече алааматды, чууакъ
Дуния турады айный.
Кёл къалтырайды ууакъ
Кёл къучакълайды Айны.

Ай агъарады кёлде,
Чайкъала, бошлаб санларын.
Бираздан а табар джулдузла
Бу байрым кече сууланыб.

Кёлню кёлю толгъандан
Тёгюле, ийнакълайды Айны.
Тюшюнден уянганда уа,
Аз къалды къалыргъа таркъайыб

Кёк къучакълагъанды Айны,
Кёл а — аны суратын.
Кече тюшюнде толгъанды,
Джалан да аны муарты

КЪЫЗАРАДЫ

Алгъа кёкде булутчукъ къызарады,
Ызы бла аргъы кюнбет къаяла.
Поэзия джюрекде къалтырай турады,
Кюн таякъланы атхан джаялай.

КЕКНЮ ЧАЧЫ

Кёкню чачы — кече
Джерни юсюне тегюлгенди.
Мен а кьалгъанма кечге,
Ёмюрде да джеталмазма энди.

Чачынгы чачыб ойнамам.
Сени чачынг тегюлмез юсюме,
Тенгизге ашыгъыб джеталмай кьалгъан
Суугъа, сын таш — ызы.

Джюрегим учхан джулдузча кюе,
Таш болгъанды джетгинчи сениге.
Сын таш болгъанды
Сюймеклик кегюнде кюйгеннге.

ДЖАРЫЙДЫ СЮЙМЕКЛИКДЕН

Кече къара чачын
Джууады къара сууда,
Джууады ёзен сууда,
Кёмюклерин кекге чачыб,
Ала да джулдузла бола.
Ариулугъун саулай ачыб.
Сора джюрюйдю джагъада
Ол ташады аман кёзден,
Ол ташады адам сёзден,
Аны кёредиле къаяла,
Аны кёредиле кырдыкла,
Къая болады бек,
Кырдык ёседи терк,
Чыгъын атады кек.
Кече джарыйды сюймекликден.

ИГИ ЭСКЕРИУЛЕНИ КЮЧЮНДЕН

Адамны эм уллу джауу —
Сууукъду. Къысылмазса
Сууугъан тыбыр ташха.
Кёзлерингде — сёзлерими
Юшютген аман къышла.
Къычырадыла джюрегимде
Не эсе да гылын къушла.

Алай а ол тыбыр ташны
Иссилигин да сынагъанма...

Иги экскериулени кючюнден
Кёзлени бузсюммек къарамында
Джюрегим турады тютюнлей...

АЙ КЕЗЛЕРИНГ

Джюрегимден суймеклик юзген сёзле
Шын тургъузадыла кёлюнго толкъунларын.
Мыйыкълары дыгъы эте акъ этинги.
Къучакълайдыла бойнунгдан джаш
назуларым.

Алай а бирде кёзлерингден тамчыла
Чауулча ычхынадыла джюрегиме.
Андан сакъ къарайдыла назмуларым
Сакъ къарагъан ай кёзлеринге.

Ай кёзлеринг а джулдузла тамчылай,
Чууакълайдыла кёлюмо кёюн
Экибизге ушагъан бир сабийчикге
Бурулур эсе уа суймеклик сёзюм...

КЪАЗАНЛА

Джюрегимде къайнагъан къазанланы
Кимле ышырадыла отун,
Кимле къууанч бла бушууну булгъайдыла
анда,

Кимле аладыла кёмюгюн,
Кимле ышарадыла озгъун.
Бир къазанда къайнайдыла къууанч бла
бушуу,

Араларына четенчик салыныб турса да.
Къазанны башына бир къууанч,
бир бушуу къалкъый...

Поэтни джюрегинде къазанла бош болсала,
Аланы тюблерине къаладыла чёгюб
Бушуу, мыдахлыкъ, къара къайгъыла —
Алай ауурдула, къарадыла ала.

Поэтни сёзю дунияны джылыта,
Джюреги толады къурумдан.
...Бир кюн а поэт кетеди дуниядан
Дунияны дуня бла бир къыйынлыгъын алыб.

БУЛУТ

Ичин теге селешеди булут,
Джер бёлмей тынгылайды анга.
Ол булутха болады асыу.
Зуккочук эте, шошаяды кёк.
Кюн тиеди.
Ичин тёкген къара булут
Дженгиллениб, джарыб,
Акъ булутлагъа кшошула болур.

ДЖАШЫРТЫН КЪАБХАН ИТ

Мах, мах деб чакъырдым ёлюмню,
Бир кюн джашаудан эригиб,
Ол а — джашарым келгенде келди,
О ёлюм — джашыртын къабхан ит!

КЪАЛАЙДЫ ЭКЕН?

Таза тау суу.
Джашил джагъа.
Игиди кюн.
Джагъагъа атылгъан чабакъгъа уа
Къалайды экен?

ДЖАУ, ДЖАНГУР

Джайгъы чилле кюйдюрюб бетин
Джерни ушатханды къартха.
Умут булут, огъур джауум бол да,
Джашлыкъны бир къайтарчы артха.

Бол, джангур, джылы да, джангы да
Къартайгъанны къайтар саулугъун.
Джукъланган сезимлени джангыдан
джандыр да,

Джайгъа бир къысдыр джазгъы
джаулугъун.

Джау, джангур, суймекликча джау,
Термилген джерни бир сугъар.
Джангыз кечеге кырдык чыгъар
Минг шукур дей, сеннге, минг махтау.

Джау, джангур, сау кечени джау,
Элия да кёкде ташсынмаз.
Эртден бла джай бир арну кёрюнюкдю
Джазгъы джаулукъчугъу бла башында.

АЛАМГЪА СЫЙЫНМАЗ БУШУУУ

«Ана тилинги ёле баргъаны —
Ахырзаманны келе тургъаны», —
Деген эди бир индейли къарт,
Джюрегим мени сын таш кибик къат:
Ол къарт — халкъыны ахыр адамы
Аламгъа сыйынмаз бушуу аны

Анасы ёлген чыдайды,
Ана тили ёлген а?
Адамы ёлген чыдайды,
Халкъы ёлген а?

КИМ ЮЧЮН?

Кечени къара бармакълары
Акъ имбашларында сени...
Олду шашдыргъан мени.

Тангны акъ бармакълары
Къара чачында сени —
Къартаймаз ачыуум мени.

Мени уа къол аязымда —
Суймеклик аязында,
Джулдузла джилтинлей джюрегим,
Ким ючюн джанады да?!

КЮЛ ДА СОЛУ

Мени джюрегим — межгитди сеннге
Дуанг, тилегинг боллукъду къабыл.

Къайгылы дуня сылыт этсе,
Бетинги джюрегиме сал да къалкы.
Бет джылыуунг джюрегимде къалыр.
Джюрек джылыуум а — ууртларында
джана...

Мени джюрегим — ресторанды сеннге
Музыка, чагыр да сен айтханча болур.
Ауур сагышланы джюкле да меннге
Кесинг а гюнахсыз кюл да солу.
Кёлеккенг — ауурлугъунг, кёлюмю кёгюне
Акъ булутча кел да солу.

Биле-биле табсыз джангылсанг а
Меннге не къууанч къаллыкъды алда.
Алай а джюрегим эки джарылса да
Гокканы гюлюча къарарса андан.

УНАМАЗ

Сюймеклик — Мекка эсе, джюрегим —
намазлыкъ,
Сен анда къылырча намаз
Санынг — къанынг да болмаса таза
Сюймеклик а аны унамаз.

Эх...

Умутларым — о нечиқ кёб.
Кийимлеринг юсюнге кеб.
Арнулугъунгдан болама кеф.
Эх...

ЧАБАКЪ

Таза тау сууда ёрге чынгаб
Чабакъ къарайды джашил джагъагъа.
Аз иги тюлдю анда джашау
Деб келеди аны кёлюне.

Алай а бир кюн чабакъчы
Аны тутуб силдеди джагъагъа.
Джашил джагъа къара кёрюндю.
Ызына чынгады джаны чыгъа.

Къабары тауусулмагъан насыблы.
Джуртун табды, сууну табды.
Алай а кёбле къалдыла узакъда
Ётюрюкню къармагъын къабыб.

ЕТЕР ДА ЗАМАН...

Ётер да заман, къартлыкъны итлери
Сан ариулугъуму бусаклаб кетерле.
Ёлюм да: сюеклери меникиди деб,
Хырылдар. Джылаууму бусакъла этерле.

Есенини джылауун къайынла этгенча.
Кюлтюм тюшоре акъ тобукъларын тюйюб.
Ёлюмге тюбесе да бюгюлмей эрча.
Ким кетгенди дуниядан сюйюб.

Тенгизни тузлу сууна батар
Къайгъы къабыргъаларын тешген
къангъым.

Шохум, джауум да болугъуз мыдах,
Энди бир да келмем къайытыб.

Тенгиз толкунлагъа кёкюрегин буруб
Бетден-бетге сермешген къайыкъ,
Тенгиз чыпчыкъла джылау тоюngu эте,
Къалдынг къалай табсыз тынкайыб.

Тенгизни башын кёрген тюбюн да кёрюр,
Ёзге кёлюмю басдыргъан бир зат:
Къайыкъ батхан джерде къалмаз къуру
кёмюк,
Сау къайыкълагъа турама базыб.
Джашау саудан джукъланмаз, огъай.

Суу ахырзаман да джукълаталмагъанды
Прометейни отун.
Олду кёлюмю кёлюн тенгизден онглу этген:
Адамны джаратхан джашауну
Адам сакълай билир.

ДУНИЯ СЕИРЛИГИ

Къалтырайдыла тиширыу санла
Сюймекликни тартыуун согъа.
Эркишини кёзю неден да тояр
Тиширыуну ариулугъундан — огъай.

Джулдузлу кёкден, кырдыклы джаздан
Сеннге чепкенлик беририм келди.
Бирде уа. джукъ къоймай сыдырыб
юсюнгден,
Къаты къучакълаб ёлюрюм келди.

Мени аллай кюнлерим болдула
Джанымдан, джашаудан да тойгъан.
Сени эскергенде уа, терен солудум,
Джюрегим ачылгъанча тойгъа.

Тиширыуну арнулугъу — джашау.
Тиширыуну ауурлугъу — джашау.
Тиширыу атлагъан джерде,
Бой бермезле ёлюмге эрле,
Ахырзаманны къоймазла джерге.

Джазгъы джелле ойнагъан джерде,
Къызбет гюлле чайкъалгъан джерде,
Джулдузлагъа эмчек сала,
Джети къат кёкге узала,
Чачы да сагъышлача тозураб,
Сюеледи тиширыу — дуня сейрлиги!

САЛАМ

Джайны кёбюрек джыйсам джюреке,
Къышха орун азыракъ къалыр.
Къарайма, къарайма джулдузлу кёкге:
Дуня менсиз, сенсиз да къалыр.

Бизсиз къалмасын ансы дуня
Къуру терекле чайкъала джелде.
Минг джылдан да Билал атлы джашчыкъ
Кюле, кюлдюре чабсын бу джерде.

Ахырзаман келмесин дунягъа ансы,
Ахыр кюн меннге, сеннге да келир.
Салам алейкум, джукъланмазлыкъ джашау!
Салам, кёзююуне келнучю ёлюм.

ЭШМЕЛЕРИНГИ КЕСДИНГ...

Эки эшменге ушатыб
Экитизгинлерими эшдим.

Сен — эшмелеринги кесдинг...
Экитизгинлерим къалдыла
Эшмелеринге сын ташла кибик...

ТЕНГЛЕШДИРМЕМ

Айгъа тенглешдирмем сени бетинги,
Айны басханды адам аягъы.
Кюннге тенглешдирмем сени бетинги
Мыйыма ётгенди кюн таягъы.

Кёз къарамынга джулдуз джарыгъы демем.
Джулдуз учханны кёб кёргенме асыры.
Сенден сора да къызла бардыла десем,
Сюймекликге болурма ассы.

Сен бирсе бютеу дуняда, Аламда
Сен бирсе джашауча, ёломча.
Аллай къыйынлыкъ келмесин Адамгъа
Сюймекликни сынамай ёлурча.

Сау дуня билди сюймеклигимн
Аны сезмезге сен да бир ыйлыкъ.
Халкъ ангылагъанны сеннге
ангылаталмайма —
Ма къыйынлыкъ десенг къыйынлыкъ.

ХАР КЕЧЕДЕ ДЖУЛДУЗЛА ЭНИБ

Кече сайын джулдузла эниб,
Джерде гоккала бла тюбешедиле.
Сюймеклик тилля бизге таша этиб,
Танга деря сёлешедиле.

Гоккала узатхан гоппан чыкъны
Джулдузла эринлерин айырмай
бошайдыла.

Андан башха суу-ашлары джокъ.
Ала суймеклик бла джашайдыла.

Къач аладан джаз келгинчиннге
Гоккала, кёкге учуб кетиб,
Джулдузлада турадыла,
Суйгенлерин насыблы этиб.

Гокканы чыкъ кёзлеуянде
Джуууна тургъан джулдузгъа ушаб,
Кёзлерими айырмай кёзлерингден
Суймеклик тилде этеме ушакъ...

ОНГ ДЖАНЫМДАН СОЛ ДЖАНЫМА КЕЧСЕНГ

— Къызны бир къууандыргъан джаш да
джаханымля болмаз, —
Дейме мен. Лайпанланы Билал.
— Гюнахсыз къызны джанына тийген а
джаханымден чыкъмаз, —
Дейсе сен, кёзлеринг кюле.

— Сенп таныгъанла бир джаидетде,
Бир джаханимдеча турама туура.
Алай а, онг джанымдан сол джаныма кёчсент,
Кёб зат тюрленир деб этеме умут.
Мен да алай, деб турама дейсе,

Экибизбизми тюрлюрекле,
Огъесе суйгенле бары да былаймыдыла экен?

ЕЛЮМ ЕЛЮМ ДА ТЮЛДЮ

Аманга джора этгенлеге
Барды мени чексиз дертим.
Мени туудугъум мени назмуму
Мен джазгъан тилде окъуялмазмы керти?

Къачхы шылпыгъа джазгъы шыбыла
Болурум келди. Да болдум. Да урдум.
Джюрегим джарыла.
Джандым да ёлдюм.

Къарт болмады джаш, къач болмады джаз,
Къаргъаны да эталмадым къуш.
Ой энди мени къыйынлы джаныма
Джерде, кёкде да табылмаз къонуш.

Алай а башларың кёкте ёхтем тиреб
Тюзге, тенгизге да тенглегеча
къарагъан болмаса.

Джеримн таулары, кёлюмю таулары
Не тюз, не тенгиз болмазла, огъай.

Джашау терегинден чапракъча агъарма,
Не джазгъы къарча кетерме эриб.
Ёлюм ёлюм да тюлдю, ёлала эсенг
Ана тилинги ёлюмсюзлюгюне бегиб.

КЪАУДАН

Гебениге урулгъан бичен
Къарайды нчинден ахсыныб:
Ол ёсген, чалынган джерге
Келеди чыгъыб алысын.

Къачхы алысын — джазгъы кырдык
болмаз,

Ёзге ол да татымлыды бек.
Аны биледи къой эм ийнек,
Бичен да биледи аны.

Иги да дейсе, биченге эс бурмай
Алысыннга джайылгъандыла малла.
Алай а хар затны кёзююю,
Биченни багъасын къыш кесер.

Биченнге, алысыннга да
Бурну бла сызгъырады къаудан:
Айтыб айталмазча къыйынды
Ёсюб, бишиб, чалынмай къалгъан.

КЪАРЫУСУЗЛУГЪУМУ КЕЧМЕЗЛЕ

Назмуланы окъургъа унамай,
Школда экиле алыучу джашчыкъгъа,
Сюймеклик кёб назмуну азбар этдирди,
Таб кесине джаздыртды назмула.

Сен а — ол алай сюйген къарачай
къызчыкъ,
Аны назмуларына бир — эки къарадынг да,
Честное слово, къарачайча окъуялмайма
дединг,
Алай ёлтюрдюнг джашны сюймеклигин.

Сен, ана тилинги билмеген,
Сен, ана тилинги сюймеген,
Анангы да болмазса сюе,
Мени да болмазса сюе,
Анамы да сюеллик болмазса.

Сюймеклик болмагъан джерде уа
Берекет, къууат къайдан болсун.
Къалай насыбсызса сен!
Ана тилин сюймегенни сюйген
Къалай насыбсызма мен да!
Ата-бабаларым, туудукъларым да
Ол къарыусузлугъуму меннге кечмезле.

КЪАРА КЮННЮ АКЪЛЫГЪЫ

Мен, ол, сен —
Адам инсанла.
Мен ёлсем,
Артха къалгъанла

Асырарла мени
Келген адетдеча.
Ол затха да
Къууанама ненча.

Асырар адамым.
Асыралыр джерим —
Къара кюнню
Акълыгъыды ол.

Бушуу кюнню
Къууанчыды ол.
Къайгъысыз бол джюрек,
Къайгъысыз бол.

Таукел тюбейбиз
Биз ахыр кюннге.
Бек уллу насыбды
Ол да, билгеннге.

ЕСЕНИННГЕ

Джанына кеси болду Азраил,
Кеб соруу — сухал этди кесине.
Саулугъунда терлеб ишлеген
Поэзиясы болду анга кешене.

Поэтни джаны табмайды тынгы,
Тынгысызлыкъны кесинден туугъанча.
Хар назмусу кёрюнеди меннге,
Аны къабыры къычыра тургъанча.

Къычыра тургъанча аны къабыры,
Не кесн кесген ол къан тамыры.

...Поэт кесн да адам улуну
Къычыра тургъан джалан тамыры.

БИЗ ТАУЛА ТЮЛБЮЗ...

Биз таула тюлбюз, таб къаяла.
Алай а башыбыз бла
Кетмейдиле ётюб къайгъыла.
Башыбызны да иймейбиз энишге,
Тюлбюз деб таула, къаяла.
Джюреклерибиз — къая эрнинде нарат
терекле...

КЪАРАЧАЙЛЫ ДА ВИНЧИ КЪАЙДА?

Ол кюндюз адамла бла булджуйду.
Кече уа, кече,
Джангызлыкъны чыгъын иче
Джюреги къазакъ бёрюча улуйду.

Ол кесине разы тюлдю,
Адамлагъа да тюлдю разы.
Къайтмаздан болурму кетген
Деулени джазы?!

Къарачайлы да Вичи къайда?
Тынгылайды тау, тынгылайды къая...
Нарт къабырла да турадыла тынгылаб,
Сакълаб сенден, менден да джууаб.

КЕТДИ КЪАЯДАН КИЙИК

Кетди къаядан кийик,
Къая уа — бир аман мийик.
Джюрегим барады кюйюб.
Бёрю сюрмеди аны ызындан,
Садакъ атылмады анга джаядан,
Ол абыныб кетди къаядан.

Мен да кёргенме талай джер-суу...
Къайда, къалай келсе да ёлюм,
Бергенлей турлукъ кёреме джарсыу.
Алай а
Бек суйген къаясындан,
Бек базгъан къаясындан

Ычхынган кийик — джарлы.
Андан эсе таб джанлы
Джыртха эди. О заманда
Аны къанын
Кимден аллыгъымы биллик эдим.

Кийиги джоюлгъан къая,
Оюлургъа аз къалгъан къая.

Тауушсуз кычырыкъда къарышхан
Ранларынг —
Джюрек джараларымча...

ДЖАНЫМЫ ДЖАНЫ...

Джети къат джерим,
Джети къат кёгюм,
Джетегейим,
Джети джулдуздан къуралгъан сёзюм —

Къарачай.

Джюрегими джети къатында

Джети къанатлы умутум —

Къарачай.

Дунияны джети сейирлиги бирге
къошулгъанча,

Джер бла кёкню байлагъан джанкылыч да

Джети тюрлю бояудан къуралгъанча,

Бирге къошулгъан бу джети хариф:

Къарачай.

Ыйгымы джети кюню,

Сагъышым, алгышым да мени,

Джети джаханимим, джаннетим да мени

Ой, Къарачай.

Мен кетерме болджалым джетиб,

Назмулагъа бурулгъан джанымы

сеннге саугъа этиб,

Джангыз сен джаша.

Ол заманда мен да джашарыкъма,

Джанымы джаны Къарачай.

НАЗМУ ТАМЧЫЛА МУРТХУЛАЧА

...Сюймеклик кеседи джюрегими.
Андан чартлагъан назму тамчыла
Биринчи къарда муртхулача,
Къызарадыла акъ этнигде.

Аякъларынгы уппа этген Джер,
Джаякъларынгы уппа этген Кюн,
Ещюнлеринги уппа этген Ай,
Кёзлеринги уппа этген джулдуз,
Джюрегинги уппа этген сёз —
Къалай насыблыдыла ала.

Джюрегими келечиси — назму
Кёз къысыб кетген эди меннге...
Алай а джетгенлей сеннге
Кесинден айтханды келечилик,
Энди уа тилейди кечгинлик.
Мен айыб этмейме анга,
Сени сюймезге болмазлыгъын ангылаб.

Сюймеклик кесген джюрегимден
Назмула юсюнге турадыла чартлай.
Сен а билмейсе чарлай,
Хо дей да билмейсе ансы.
Сени бла мени кючюбюзден тууадыла
назмула,
Сабийле къачан тууарыкъ эселе да...

АСЫРЫ СЮЙГЕНДЕН

Буз отха кёмюлюрге излейди
Джюрегим асыры кюйгенден.
Кёрюб болмай тебрегенме
Мен сени асыры сюйгенден.

Джулдуз учуб кюйгенинде
Джерге джетгени — таш болду.
Айхай, Кябагъа салынганында
Ол къара таш да баш болду.

Джулдуз умутум джарыталмады.
Джангырталмады дуняны.
Кюйген джюрегим назмуда —
Къара ташыча Кябаны.

ЫШАРА ЭДИНГ БАШХАГЪА

Сюймеклик кёзлеую — кёзлеринг.
Кюймеклик кёзлеую — сёзлерим.
Ышарыуунгу татыуун — джилексиндим.
Сора нек, неге джюрексиндим?

...Ышара эдинг башхагъа.

КЪАЙГЪЫНЫ КЪУШУ

Къайгъыны къушу — къара чыгыр къуш
Джюрекни талайды, джюрекни талайды.
Сагъыш чюйлеге керилген джаным,
Назмудан. Прометей къаяданча, къарайды.

Тынчлыкъ джокъду дуняда, тынчлыкъ,
Кюн джанган джюрегиме ушайды.
Джер — кеси кёкге байланган Прометей...
Адамгъа джашау, ашау да бериб,
Адамдан а аз адамлыкъ кёрюб,
Ким биледи не сагъышда джашайды.

Джерни башын кѳрген, тюрюн да кѳрюр,
Эслеб атла джерни юсюнде.
Къайгъыла талагъан джюрегим назмумдан
Прометей къаяданча къарайд кѳзюнге.

АЛМАСДЫ

Джюрегим джанады, кюеди мыйым...
Елген тѳрем болса
Минги Тауну ѳмюрлюк бузларында
Асырарсыз мени.

Аны ѳмюрлюк буз отунда
Бир суурма.
Ансы, дуня къайгъыладан къалгъанма
къайнаб.

...Алай а бир кюн сезерме мен
Буз къабыргъамы тагъайлары бла тырнай
Ерлеб баргъанланы,
Ерге баргъанланы.
Елюмсюзлюк деб кюрешгенлени,
Елюм бла демлешгенлени.
Керти эрлени,
Джелини джерлегенлени.
Боранга артмакъ болгъанланы,
Кѳкге аркъан атханланы.
Баргъанланы
Кишилик джиби бирге байлаб,
Джолсуз джолну кеслери сайлаб.
Ала айтыудан джашау деген,
Ерлей билген, ѳрлей ѳлген...

Сора мен бузну бузуб.
Къарарма алагъа базыб.
Ала уа мени кёрюр-кёрмез.
Алмасды деб кычырырла
Мени алай къачырырла,
Тансыгъымы алыргъа да къоймай.

Хоу, мен алмасдыма, алмасды
Адам джюрегими джаргъанда.
Джюрегим отча джангъанда
Мен адамладан джанлагъанма,
Минг джыл къар тауда джашагъанма.

Энди уа тансыкълайма аланы,
Илгендирсем да кеслерин,
Джокълайма бирде юйлерин.
Энди уа излейме аланы.

Джюрегим кюйгенде, кыызгъанда
Мен аны къаргъа сукъгъанма,
Джашаугъа ассы болгъанма,
Хоу, мен алмасды болгъанма.

...Алагъа джашыртын къарайма,
Мен алгъышлайма аланы,
Адамлай къалгъанланы.
«Адам», — деген мийикликге,
Къыйын, баш мийикликге
Чыгъалгъан чыгъалгъанланы.
Мен алгъышлайма аланы.

КЪАРАБ КЪАЛДЫКЪ

Сюймеклик тау сууча келе эди уруб...
Мен — аны таш, къая джагъасы,
Сен а — джашил, джумушакъ джагъасы.

Сюймекликни мен сакълай эдим
Иймей тышына, кесими да элтдирмей.
Сен а — огъай.
Мени къатылыгъымдан,
Сени джумшакълыгъынгдан
Сюймеклик кетди уллу джюрекке,
Тыйыншлы джерине, тохтар джерине —
Тенгизге.
...Бир-бирибизге къараб къалдыкъ.

КЕРГЕНМИСИЗ?

Бир къанатлы къанатлы кѳргенмисиз...
Хай-хаймы?
Джангыз джагъалы суу кѳргенмисиз,
Огъаймы?
Джангызлыкъ кемире тургъан джюрегиме
Къарагъыз сора...

МЫНДАДЫЛА ЕЛГЕНИ-САУУ ДА

Сюй менн да, сюй, — деди
Бир назму джазарса меннге да.
Сора джазар ючюннгеми сюсме да?
Сора назму джазар ючюннге...
Сора назму...
Огъай, назмула джазыб да
Сюймекликден тебрегенме.
Джер, сюйгеним джашагъан Джер,
Сен ёмюрде да тебрегенме,
Сен ёмюрде да тебрегенме.

Кѳк, сюйгеним къараучу кѳк,
Сакъла бу Джерни Аламда.

Тенгизи, Минги Тауу да,
Мындадыла ёлгени-сауу да
Ой, мен бек суйген адамла.

Къолдан келгенни, келмегенни да этиб,
Кёзююнде мен да кетерме.
Ата-бабала аманаты бу Джерни.
Джашыма аманат этерме,
Джашлыкъгъа аманат этерме.

Кёк, суйгеним къараучу кёк,
Сакъла бу Джерни Аламда.
Ой, мен бек суйген Адамла
Мындадыла ёлгени-сауу да,
Ой, мен бек суйген адамла.

ДЖАНГЫДАН ДЖАША

«Джангыдан башласам джашаб,
Башхаракъ тюрлю джашарыкъ эдим».
Джангыдан башлагъанса джашаб...
Джашында...
Башхаракъ тюрлю джаша.

НАЗМУ ТУУГЪАН САГЪАТДА...

«Сабий табхан сагъатымда
Ана тилимде къычыра эдим...»
Джюрегингде назму туугъан сагъатда
Башха тилде нек къычыраса да?!

ЭКИ ДЖЮРЕКЛИ АДАМЛА

Мени эки джюрегим барды:
Бир джюрек болуучу,

Бир да акъыл болуучу джерде.
...Поэтле — эки джюрекли адамладыла.

УУЛУСА, ДЖАУУМ, АЛАЙ А...

Уулу, уа, джауум, уулуса,
Алай а къалай улурса
Ууунгдан да дарман эте
Билгеними эшитсенг

КЪЫЛЫЧ

Кюз биченликге ургъандыла къылыч,
Келген джаугъа келтюргендиле къылыч,
Терезеге — эшикге да салгъандыла къылыч,
Ариу сюекликге да айтхандыла: къылыч,
Ётгюр уланнга айтхандыла: къылыч,
Сабийге суйюб атагъандыла: Къылыч,
Джазгъы кюнде сууурулгъанда—джанкъылыч,
Бир юй болгъанлагъа да: къынын табды
къылыч,
Мен билмеген болур дагъыда талай «къылыч».
...Ата-бабаланы джашаулары болмагъанды
тынч.

КЪАЛАЙ БОЛАЙЫКЪ АЗАТ

Дуня — джашау бла ёлюмден согъулгъан бир
зат:
Къайгъыладан къалай болайым азат.

СЮЕМЕ

Сакъалымы артыкъ сюеме
Ёлгенимден сора да бир кесек ёсери ючюн...

ЗАПАДДА КЪАРАЧАЙЛЫ
ТЕНГИМИ ЕКЮНЮУЮ

Джазыу таш башына атды...
Къаяда туугъан терекме.
Дагъыда ёлмей, тырнакълаб,
Джашау эталгъан терекме:
Алай а кимге керекме:
Къошулалмайма чегетге,
Башымы аталмайма черекге.
Кечем-кюном да джангызлай,
Къышым-джайым да джангызлай,
Ичимден къычырыкъ этгенлей,
Умут а — джашил этгенлей...
Мен ёмюрде да айырылалмазлыкъ,
Ауузундан сёзю чыкъмагъан,
Тынч-къыйын бийчем —

джангызлыкъ —

Къалай джууукъса, сууукъса...
Тамырларыма бойнумдан
Асылыб тургъан терекме.
Кёкте учуб да кеталмай,
Джерге узалыб да джеталмай,
Огъай, мен кимге керекме.
Ёзенде тереклеге
Алай тартады джюрегим,
Къая аумай тургъаныша
Сейирсинеме таб кесим.
Джуртда джангыз терекни
Сыйы болса да эди менде.
Къаягъа керилген Прометейни
Сыйы болса эди менде...
Къаяда джангыз терекме
Шо, мен не этерге керекме?

Бир да акъыл болуучу джерде.
...Поэтле — эки джюрекли адамладыла.

УУЛУСА, ДЖАУУМ, АЛАЙ А...

Уулу, уа, джауум, уулуса,
Алай а къалай улурса
Ууунгдан да дарман эте
Билгеними эшитсенг

КЪЫЛЫЧ

Кюз биченликге ургъандыла къылыч,
Келген джаугъа келтюргендиле къылыч,
Терезеге — эшннге да салгъандыла къылыч,
Ариу сюеклиге да айтхандыла: къылыч,
Ётгюр уланнга айтхандыла: къылыч,
Сабийге сюйюб атагъандыла: Къылыч,
Джазгъы кюнде сууурулгъанда—джанкъылыч,
Бир юй болгъанлагъа да: кынын табды
къылыч,
Мен билмеген болур дагъыда талай «къылыч».
...Ата-бабаланы джашаулары болмагъанды
тынч.

КЪАЛАЙ БОЛАЙЫКЪ АЗАТ

Дуня — джашау бла ёлюмден согъулгъан бир
зат:
Къайгъыладан къалай болайым азат.

СЮЕМЕ

Сагъалымы артыкъ сюеме
Елгенимден сора да бир кесек ёсери ючюн...

ЗАПАДДА КЪАРАЧАЙЛЫ ТЕНГИМИ ЕКЮНЮУУ

Джазыу таш башына атды...
Къаяда туугъан терекме.
Дагъыда ёлмей, тырнакълаб,
Джашау эталгъан терекме:
Алай а кимге керекме:
Къошулалмайма чегетге,
Башымы аталмайма черекге.
Кечем-кюнюм да джангызлай,
Къышым-джайым да джангызлай,
Ичимден къычырыкъ этгенлей,
Умут а — джашил этгенлей...
Мен ёмюрде да айырылалмазлыкъ,
Ауузундан сёзю чыкъмагъан,
Тынч-къыйын бийчем —

джангызлыкъ —

Къалай джууукъса, сууукъса...
Тамырларыма бойнумдан
Асылыб тургъан терекме.
Кёкте учуб да кеталмай,
Джерге узалыб да джеталмай,
Огъай, мен кимге керекме.
Езенде тереклеге
Алай тартады джюрегим,
Къая аумай тургъанына
Сейирсинеме таб кесим.
Джуртда джангыз терекни
Сыйы болса да эди менде.
Къаягъа керилген Прометейни
Сыйы болса эди менде...
Къаяда джангыз терекме
Шо, мен не этерге керекме?

ЭНДИ БИР КЁРСЕМЕД СЕНИ...

Энди бир кёрсемед сени...

Алай тынч ийиб а кўоймазем,

Кёзлерим бла сёлеше турмазем.

Джаным сёзлерим бла чыгъарыкъ болса да,

Бютеу дуня меннге къарарыкъ болса да

Селешмей кўоймазем, танышмай кўоймазем

Ой энди бир кёрсемед сени...

БИРИНЧИ СЕЗИМЛЕ

Аязны кўол аязы

Бутларынгы тюкчюклерин

Терс джаньна сылады.

Мен а кёз къарамым бла

Аланы ызына тюзетдим.

Бетиме къарагъанынгда уа,

Уялгъандан, бир айыблы иш этгенча,

Джерге кириб кете эдим.

ШОШМА

Шошма. Ол себебден башыма бошма.

Шошма. Алай а манкъуртлагъа кшошма.

Шошма, Юзюллюк кюртию шошлугъу бла,

Шошма. Джазгъы кёкню шошлугъу бла.

Шошма. Соруу-сухал баргъан къабырча.

Шошма. Сынсыз къалгъанны сыныча.

Шошма. Горда бычакъны кыныча.

Шошма. Ташны теше тургъан кырдыкны

шошлугъу бла.

Шошма. Элия джибни белиме чырмаб.
Шошма. Кюнден гоппанданча уртлаб.
Шошма. Джулдуз оюулу умутуму оюмуна
таяныб.
Шошма. Тынгысызлыкъ менде джатханы
ючюн.
Шошма. Нарт былай айтханы ючюн:
«Ашыкъгъан суу тенгизге джетмез»

ДЖУРТХА КЪАЙТЫУ

Келеме узакъдан, бек узакъдан,
Запад къралдан уллу шахардан.
Аллах буюрмасын анда джашаргъа,
Анда джашаргъа, анда къалыргъа.

Келеме балчыкъдан чыгъыб келгенча,
Джуртума киреме тау суугъа киргенча.
Тау башлагъа къараб, къызарама,
Алай а барама.
Ауур эсе да гюнахла артмагъы.
Билмейме,
Джаным илинмек аджалданмы джоюлур,
Огъесе юсюме къаямы оюлур.

Джашы шахарда кахмелени сюрюб,
Кеф болуб айланганда,
Джарлы анасы, намазлыкъгъа кириб,
Дагъыда тилек этгенди анга.

Хар кюнден дегенча джазгъанды къагъыт:
«Келинлик сайлаб турама, — деб, —
Туудугъума бешик хазырлагъанма», — деб
Джазгъанлары джууабсыз къала.

Ол письмола — артмакъ бла бир,
Кючден кёлтюрюб барама аланы.
Адам тюлме. Мурдардан да мурдарма,
Елтюрген менме туугъан анамы.

Ол меннге тилек эте тургъанлай,
Намазлыкъда тохтагъанды джюреги.
Мен а телеграмма алгъынчы иймегенме
Хаулеликни кёзбау джюгенин.

Ол а меннге кеси къолу бла
Джамчы, башлыкъ, чепкен да этгенди.
«Ата-бабаларын эсге тюшюрсе,
Джашымы халиси тюрленир дегенди.

...Энди уа не: джюрегим улуй,
Бу арбазны къаты сакълаудан сакълайма.
Мен — анама да ажымлы болгъан,
Ана тилими къучакълайма.

«ХАРС» ДЕБ, КЪЫЧЫРЫБ...

Къара булутдан ычхыныб,
Джангур барады джангызгъа.
Элия да «харс» деб, къычырыб...
Биягъы мен а джангызлай.

Таякъ джангур эм кюн таякъ
Джашил сыртда джалан аякъ
Джангыртхандыла абезекни.
Сезимлери джанкъылычлаб
Джер бла кёкню.

Таякъ джангур тюл, марал джангур.
Марал джалайды баласын.
Окъ тийген джанлы — джарасын.
Джаз сабийча ышарады,
Кёлюм кюннге ышанады...

Къара къайгыыладан ычхыныб.
Джаным барады джангызгъа,
Умут да «харс» деб кычырыб.

...Мындан насыблы да къалай болайыкъ —
Кетерик джанла дуниядан.

БЫЛЛАЙ БИР НЕНГЕ...

Быллай бир ненге къарайды кёзюм,
Быллай бир ненгден къамайды сёзюм,
Быллай бирни къалай да тездюм.
Ой Халимат!

Суу-сурат санларынгы
Кёз тиймесин, суратха салдым.
Тансыгъымы уа алалмай къалдым.

Сеннге ушагъан музыка джаздым,
Ол — кёк джашнауу джюрекде джазны.
Сеннге табына джашил табигъат.
Ах Халимат!

Сени къатынга къыйынды келген
Андан да къыйын кетген а.
Айтыб айталмазча къыйынды
Къатынг бла рахат ётген а,
Ма сенсиз джашау этген а.

Халимат, Халлюу, Халимат —
Менге ариу кёрюнюб кьалгъан ат.
Кёблени кьаратад чырайынг,
Мен анга кьалай чыдайым.

ТЕНГИЗНИ ЧАЙКЪАЛТДЫ

Шош тенгизде джюзюб баргъанлай,
Джагъада сени эследим.
...Джюрегими тебиую тенгизни чайкъалтды:
Толкъунла шын-шын туруб,
Кеслерин атдыла джагъагъа —
Базмай туракъладынг...

Алай а сен кьозгъагъан толкъунлада
Мен батыб тебрегенимде
Таукел келдинг болушлукъгъа.
Тенгизни кёлюн ангылагъаиында,
Кёлюнг тенгиз болду сени.
Эмилик толкъунлада джайдакълай
Бизни сакълагъан джаннет айрымканнга
Угулуб кетдик.

КЪАЙДАСА?

Къыйынды меннге, къайдаса сен?
Игиди меннге, къайдаса сен?
Джулдузда, Айдаса сен.
Бар эсенг, къайдаса сен?!

МУССАГЪА

Мусса бек фахмулу эди,
Ёлюм анга кьарарыкъ болса.

Шыбыланы юю кзуруйму эди,
Фахмуну джауларын урса.

Не болса да игиге болады:
Къара кючле джаудула анга.
Емюрю элиядан бугъуб,
Джибимеген джауумлада
Аны ангылаяллыкъ да болмаз.

Элия элге джетерин,
Банханы сакъат этерин
Суймей эсенг а?
Халкъ къайгъысы джюрегинги ашай.

Кесниг ючюн а билмей эсенг а джашай.
Билмей эсенг а?
Кёлюнг Адамгъа, Аламгъа да эчыкъ.
Джюрегинг джерде болгъаннга ачыб,
«Емюрню дауун» айтала эсе уа?

...Да кетди. Гюнахы кзурусун.
Аз джашаса да баш болалгъан,
Саулай халкъына джаш болалгъан
Мусса, Батчаланы Хаджи-Кишини джашы.
Поэтлик хадж къылыныр анга,
Емюрлюк джыр айтылыр анга.
...Елюмсюз эталмаса да дуняны.
Мусса биргесине алыб кеталды
Бир кесегин хатерсиз элияны.

АШЫГЪАЙЫКЪ

Сезимлерибиз джазгъы суулача
баргъан сагъатда.

Барма къояйыкъ.
Тар адетлени джагъаларын басханлыкъгъа,
Бир джукъ да болмаз.

...Бусагъатчыкъда уа — джаз.
Джаз — джайны чепкенн.
Джазгъа джити къарасам,
Джайны, къызылууртлу джайны, кёреме.
Не эсе да ол — сени бетинге ушайды...

НЕ ЭТЕМЕ...

Джерде туугъан бир тюз джер къызчыкъгъа
Джулдузладан джулдуз гюлле джыярым нек
келедн?

Суратын да тагъыб тёрде къабыргъагъа
Бир мыдах, бир джарыкъ джырларым нек
келеди.

Къалгъанлача гюнахлы джерде
джаратылгъан къызчыкъны
Нюрден джаратылгъан мёлекледен баш нек
этеме.

Джазыуунг меннге боллукъ тюл эсе,
Мен бу дуняда джашаб да не этеме.

Кече сайын кёкде Къой Джолда
Сени бла тюбеширге умут нек этеме.
Булбул сёзюм ийнандыралмай эсе сени,
Итча чабыб, бёрюча улуб да не этеме.

КЮЙМЕЗИМЕ ЫШАНЫБ...

Джаздан — джай къарайды,
Сюймеклик — кёзлеримден.
Къадар кече къарайды
Къызчыкъны чепкенинден.

Кёгюрчюн уяла — къаяда,
Джулдуз уяла — кёкде.

Мен айтыргъа уялгъан
Умут уя — джюрекде.

Турна тауушха баргъан
Кёкде джангыз турнама.
Бычакъ къынына кибик,
Сеннге къараб турама.

Къынсыз джити бычакъ да
Дуппукъ болуб къалады.
Къынын табалгъан бычакъ,
Бычакъ тюлдю — къамады.

Тубан кюнле къорайла
Сюймеклик чеклеринден.
Айла толуб, къарайла
Къызчыкъны чепкенинден

Джашау кеси къарайды
Къыз санладан ышарыб.
...Сен джакъгъан отда джанарма
Кюймезиме ышаныб.

ДЖЮЗЮНЧЮ

Джазгъы хауадан эсирirme мен,
Джулдузланы джута алай солурма.
Кимни, нени джесириме мен,
Деб кесиме алай сорурма.

Джаш ёпкелериме джыйылгъан джашил
хауаны
Къыш дуа этиб, шашхан бораннга
тюкюрюрме.

Кюнленн мынчакълача келирме да тарта,
Эм игисине джеттинчи ёлурме.

Ким биледи Аллахны джюзюнчю атын?
Поэзияны джетмиш къатындан ётерме.

Токъсан тогъуз тахсасын ачарма аны,
Джюзюнчюсюн а сениге аманат этерме.

Киши да билмейди Аллахны джюзюнчю атын.
Нени да билебиз токъсан тогъузун.
Билеме деб турсанг да дорданынгы тургъузуб,
Айтыргъа болмаиды ансы деб къошарса.
Да дуняда алай джашарса.

Кёкню да, джерни да, нени да, нени да
Эзигине дери къойсанг билиб,
Артда не этерик эдинг.
Къалай джашарыкъ эдинг?

Джюзюнчю ат — чексизликни чеги,
Токъсан тогъузун билсёнг да игн.
Алай а джюзюнчю бермейди тынгы.
Токъсан тогъузда хош болмаид ангы.
Джюзюнчю джашауну магъанасы, багъанасы...
Джюзюнчю, джюзюнчю, джюзюнчю...

БАШЛАРЫ

Кёбледен кьалгъанды	керекди	22
дуния	Адам турна	
Адамны уллулугъу	тюлдю	22
Берилсе эди	Кюнюбюз болмаз	
фахму	къарангы	23
Мен — джашауну	Аналаны къачы	
джанындама	урур	24
Къайсыды да	Мухаджирлик къарачай	
деу?	джашчыкъны	
Хиросима тюш	анасына	
тюлдю	сорууларындан	24
Джазыу джарсыу	Адам кючлюдю	25
берсе да	Джюрек бла	
Махтау	къама	26
Адамгъа	Алай болсун	26
Къыйын	Виджиланы	
болса да	Асхатны эсгере	27
Къарт	Елюм бла джашау	28
Уруш	Джуртуна къайтхан	
тюзюнде	кечгюнчюню	
Бурундан	сёзюнден	28
айтыу	«Таш бла ургъанны	
Джашчыкъны	аш бла ур»	29
къууанчы	Поззия ёлмез	30
Ёзен	Тарт чалкъыны	31
Къарачай	Гелеу ханс	32
Мухаджирли къайтхан	Халаллыкъ бла	
къартны	бусакъ	32
хапары	Кюн джашасам да	33
Гыртчы адамла	Бериден ары	34
Джерим	Адамча джашат	34
джюрегимде	Сютню ачыгъаны	35
Бу тилде	Джулдуз джангур	36
сёлешгендиле	Адамла болмайдыла	
Тынчлыкъ	бирча	37

Дейдиле	38	Къарангы бутун	
Геджеб	39	сындырды	51
Эки къарт	41	Джолумдан	
Къар хуртдагы	42	къалдым	51
Билеме	42	Андан	
Сёз — къанатлы	43	къарагъынчы	51
Джаз	43	Сабийликден	
Нек?	43	чыкъдым	51
Джан ургъан кибик	43	Къайдасыз,	
Боран	44	чалкъычы эрле	52
Джер кесине		Фахмуну аты	52
чакъырады	44	Поэзияны	
Тангны суймеклик		джангылыгъы	52
къычырыгъы	45	Эте бил азат	53
Ёлюмсюзлюк неди		Барырла биргенге	53
да?	45	Къууана	
Западна тюртемеде		джашарбыз	53
тургъан поэт		Умутумча болса	54
къарнашымы		Насыбы турады	
сагъышындан	45	сакълаб	55
Шахар орамда	46	Тынчлыкъ керекди	56
Шын-шын турдула		Ай къарайды	56
толкъунла	46	Кёлюм тенгизге	
Кирпиклеринг мени		бурулгъан кёзюу	56
кёредиле	47	Эки сурат	57
Поэзиям	47	Тюбет бизни	57
Кёзюм кюле		Бу дунияны иеси	58
турса да	47	Байрам кече	59
Кёзлери джазгъы		Джанымдан	
эртденни	47	суйгеними	60
Джууаб бер	48	Мени къарамым	61
Ангылай тургъанлай		Ангыладым иги	61
ангылаялмайма	48	Сен келгинчи	62
Чалкъыда	49	Джаз башы	62
Аскерде	49	Джазгъа чыкъгъан	63
Не къалыр	49	Кече аламатды	64
Къаяны ташы	49	Къызарады	64
Къая ранда асырарсыз		Кёкню чачы	65
мени	50	Джарыйды	
Кюнюбюз — бир, сени		суймекликден	65
да, мени да	50	Иги эскериулени	
Къаяла — нарт		кючюнден	66
кёкюрекле	50	Ай кёзлеринг	66
«Харс» деб	50	Къазанла	67

Булут	67	Къайгыны къышу	83
Джашыртын къабхан		Алмасды	84
ит	68	Къараб къалдыкъ .	85
Къалайды экен? . . .	68	Кёргенмисиз	86
Джау, жангур	68	Мындадыла ёлгени —	
Аламгъа сыйынмаз		сауу да	86
бушуу	69	Джангыдан джаша	87
Ким ючюн?	69	Назму туугъан	
Кюл да солу	69	сагъатда	87
Унамаз	70	Эки джюрекли	
Эх	70	адамла	87
Чабакъ	71	Уулуса, джауум,	
Ётер да заман	71	алай а	88
Дуния сейирлиги . . .	72	Къылыч	88
Салам	73	Къалай болайыкъ	
Эшмелеринги		азат	88
кесдинг	73	Сюеме	88
Тенгленширдем	74	Запада къарачай	
Хар кечеде		тенгими ёкюнюу .	89
джулдузла эниб . . .	74	Энди бир	
Онг джанымдан сол		керсемед сени . . .	90
джаныма		Биринчи сезимле . .	90
кечсенг	75	Шошма	90
Ёлюм ёлюм да		Джуртха къайытыу	91
тюлдю	76	«Харс» деб	92
Къаудан	76	Быллай бир ненге .	93
Къарыусузлугъуму		Тенгизни	
кечмезле	77	чайкъалтды	94
Къара кюнню		Къайдаса?	94
акълыгъы	78	Муссагъа	94
Есенинге	79	Ашыгъайыкъ	95
Биз таула тюлбюз . .	79	Алай а	96
Къарачайлы да		Аллай кюнледе . . .	96
Винчи къайда	79	Сени бетинге	
Кетди къаядан		ушайды	97
кийик	80	Не этеме	98
Джанымы джаны . . .	81	Кюймезиме	
Назму тамчыла		ышаныб	98
муртхулача	82	Джюзюнчю	99
Асыры суйгенден . .	82		
Ышара эдинг			
башхагъа	83		

Лайпанов Биалал Аппасович

ЧУДО ВСЕЛЕННОЙ

Сборник стихов

На карачаевском языке

Редактор А. И. Кубанов

Художник В. В. Сиротина

Художественный редактор М. М. Папшова

Технический редактор Н. С. Прыткова

Корректор Р. И. Джубуева

ИБ 2444

Сдано в набор 17.11.89.

Подписано к печати 11.06.90. ВУ 41042.

Формат 70x84^{1/32}. Бумага офс. № 2. Гарнитура
«Новогазетная». Печать высокая.

Усл. п. л. 3,5. Усл. кр.-отт. 3,7. Уч-изд. л. 4.

Тираж 1000 экз. Заказ № 85.

Цена 40 коп.

Ставропольское

книжное издательство

Карачаево-Черкесское отделение

357100, Черкесск, пл. Кирова, 23,

Дом печати

Карачаево-Черкесское

полиграфобъединение

357100, Черкесск,

Первомайская, 47